

La mediació dins la piràmide de litigiositat per a Catalunya: anàlisi de costos

Mercedes Ayuso (Universitat de Barcelona)
Montserrat Guillén (Universitat de Barcelona)

Resum

Amb el disseny d'una piràmide de litigiositat es pretén quantificar el nombre de casos observats en cadascuna de les etapes per les quals pot passar la resolució d'un conflicte, des que es genera, fins que es resol. La mediació intenta arribar a l'acord entre les parts enfrontades mitjançant la intervenció d'una tercera persona, i se situa en els nivells superiors de la piràmide, a la mateixa altura que altres formes alternatives de resolució de conflictes (com la negociació o l'arbitratge), i just abans de la resolució en els tribunals de justícia. El desenvolupament de la mediació com a sistema abastament acceptat en la resolució de conflictes en una zona geogràfica, o davant diferents tipologies de casos, passa per realitzar una anàlisi exhaustiva sobre la seva eficiència, tenint en compte els costos de la seva implementació, i l'estalvi generat. Per a realitzar aquest procés en sistemes en els quals el desenvolupament de la mediació no és exhaustiu, i s'ha vist limitat a la resolució de determinats tipus de conflictes, resulta necessari aprofundir, en primer lloc, en les anàlisis de la capa superior de la piràmide de litigiositat, amb l'estudi dels indicadors habitualment utilitzats en el mesurament de la justícia ordinària. A continuació passarem a analitzar l'impacte que en aquests indicadors tindria el desenvolupament de metodologies alternatives de resolució de conflictes. Els resultats tenen en compte el marc de la recent entrada en vigor de la Llei 15/2009 de 22 de juliol, de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya.

Paraules clau

Piràmide de litigiositat, resolució de conflictes, justícia ordinària, mediació, moviment d'assumpes, taxes, cost econòmic esperat, estalvi esperat.

Índex

1	Introducció	4.4	Despesa en Administració de Justícia a Catalunya
2	Marc teòric: la piràmide de litigiositat	4.5	El cost econòmic dels assumptes judicials
2.1	L'enfocament utilitzat en la construcció de la piràmide	4.6	Pressupost associat a la desjudicialització dels casos: formulació d'escenaris
2.2	Conceptes a quantificar en les capes de la piràmide	5	La mediació: una via alternativa de resolució de conflictes
2.3	Motius de queixes (grievances)	5.1	La Llei 15/2009 de 22 de juliol, de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya
2.4	Reclamacions (claims)	5.2	Principals xifres sobre el moviment d'assump-tes en Jurisdicció Civil, per procediments, període 2006-2008
2.5	Disputes (disputes)	5.3	Taxes de litigiositat en Jurisdicció Civil (per cada 100 habitants)
2.6	Terceres parts (third parties)	5.4	Taxa de resolució, taxa de pendència, taxa de sentència i taxa de congestió en Jurisdicció Civil a Catalunya
2.7	Tribunals de Justícia (court filing)	6	El cost de la mediació
3	Referència a estudis i dades comparatives	7	Conclusions
4	Justícia ordinària a Catalunya: un sistema congestionat	8	Recomanacions
4.1	Principals xifres sobre el moviment d'as-sumptes en justícia ordinària (període 2006-2009) a Catalunya	9	Bibliografia
4.2	Anàlisi de la taxa de litigiositat a Catalunya		Notes
4.3	Anàlisi de la taxa de resolució, taxa de pen-dència, taxa de sentència i taxa de congestió a Catalunya		

1 Introducció

La construcció d'una piràmide de litigiositat per a una determinada zona geogràfica és un procés complex, però de gran interès per als planificadors del sistema judicial, pels avantatges que comporta a l'hora de realitzar una correcta distribució de recursos. L'objectiu de la piràmide de litigiositat és quantificar el nombre de casos que s'observen en cadascuna de les diferents etapes per les quals pot passar la resolució d'un conflicte, des que aquest es genera fins que es resol.

Diferents treballs, alguns de caràcter més conceptual, altres de caràcter més aplicat, s'han anat desenvolupant des que Marc Galanter va dissenyar la piràmide que duu el seu nom (Galanter, 1983) i, que sintetitza les diferents etapes que transcorren fins que un conflicte d'interessos arriba a la via judicial, com a última i única forma de resolució. En l'etapa prèvia a la resolució del conflicte en els tribunals de justícia, apareixen un seguit de mecanismes que busquen arribar a l'acord entre les parts, normalment mitjançant la intervenció de terceres persones. Al costat de la negociació i l'arbitratge, la mediació és un dels sistemes que està guanyant major pes en els últims anys com a via de resolució, i s'albira com un dels mètodes que més poden ajudar a descongestionar el sistema judicial dels diferents països.

La potencialitat de la mediació com a via de resolució de conflictes implica la necessitat d'especificar un model de costos, que permeti analitzar la seva viabilitat i els avantatges que duu associada. Aquest model, com veurem al llarg del capítol, es pot fonamentar en aspectes diversos, com el percentatge de casos que potencialment s'espera que es resolguin per aquesta via, l'estalvi econòmic que podria arribar-se a assolir (per comparació amb els costos propis de la justícia ordinària), o l'estalvi en temps obtingut en la resolució dels casos. A més, els estudis d'eficiència han d'anar normalment acompanyats d'una

quantificació de l'efectivitat del mecanisme, en el sentit de comparar els resultats obtinguts mitjançant aquesta via de resolució amb els obtinguts si aquesta no hagués pogut aplicar-se.

L'objectiu d'aquest capítol és realitzar una estimació del cost econòmic que el desenvolupament de la mediació com via alternativa de resolució de conflictes pot tenir a Catalunya, tenint en compte d'una banda l'experiència existent sobre mediació en l'àmbit familiar, i per una altra la recent entrada en vigor, al juliol de 2009, de la Llei de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya. El capítol s'estructura en quatre parts fonamentals. La primera, dedicada a l'anàlisi de la piràmide de litigiositat, pretén mostrar un resum dels principals conceptes que cal tenir en compte en el disseny de la mateixa, des de l'enfocament usat en la seva construcció fins a la definició de les diferents capes que la formen. Es tracta d'un apartat merament conceptual que ens permetrà obtenir una visió global del procés que segueix un conflicte, des que es genera fins que es resol. És en aquesta primera part del capítol on s'aprofundeix en el sistema de mediació com via alternativa de resolució de conflictes, situant-la com a part integrant de la piràmide de litigiositat. L'objectiu no és tant entrar en una definició del concepte, com analitzar els paràmetres que es poden considerar en l'especificació d'un model econòmic del cost de la mediació, que permeti analitzar la seva viabilitat dins el conjunt de tècniques ADR (*Alternative Dispute Resolution*). Els resultats obtinguts de l'aplicació empírica dels conceptes presentats en aquest apartat són fonamentals per a justificar el desenvolupament dels sistemes de mediació, i el seu potencial per a reduir el nombre de casos que arriben a la justícia ordinària.

La segona part del capítol es centra específicament en Justícia Ordinària, amb una anàlisi detallada de l'evolució que els indicadors de mesurament de la mateixa han experimentat en els últims anys a Catalunya. El desenvolupament de mètodes alternatius de resolució de conflictes

té especial rellevància en sistemes en els quals la justícia ordinària mostra símptomes evidents de congestió, i per als quals no s'esperen canvis substancials a curt termini. Les anàlisis de les taxes de pendència, congestió, resolució i litigiositat per al període 2006-2008 a Catalunya permeten extreure resultats concloents sobre la situació del sistema judicial, i sobre la conveniència de potenciar metodologies alternatives de resolució. En el tractament s'aproxima el cost unitari de la resolució de cada conflicte, tenint en compte si ha estat resolt mitjançant interlocutòria o sentència. En tot el tractament s'utilitza informació sobre moviment d'assumpes en Justícia Ordinària per a Catalunya, extreta de les bases de dades del Consell General del Poder Judicial (des d'ara CGPJ), així com informació detallada sobre els pressupostos de la Generalitat de Catalunya per a Justícia en el període d'estudi.

En la tercera part del capítol s'analitzen exhaustivament els processos de mediació i la seva potencialitat com a mètode de descongestió del sistema judicial. Per això es parteix de dues premisses bàsiques: la publicació el 30 de juliol de 2009 de la Llei 15/2009 de 22 de juliol, de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya, i l'experiència ja existent a Catalunya sobre Mediació en l'àmbit familiar (Llei 1/2001, de 15 de març, de Mediació familiar de Catalunya). La Llei 15/2009 fa una enumeració d'assumpes on pot existir mediació, fonamentalment conflictes de la persona i la família que poden ser plantejats judicialment (mediació familiar), i qualsevol qüestió en matèria de dret privat que pugui conèixer-se judicialment, i en la qual s'hagi trencat la comunicació personal entre les parts que han de mantenir relacions en el futur (mediació civil). En les anàlisis s'estudia el moviment d'assumpes en Jurisdicció Civil (utilitzant de nou la informació publicada pel CGPJ per a Catalunya en el període d'estudi), i en concret en aquells procediments que segons la nova Llei podrien ser resolts per mediació. Es calcula l'evolució dels principals indicadors ja obtinguts per a justícia ordinària en general (taxes de congestió, pendència, resolució i litigiositat), però en aquest cas particularitzant a Jurisdicció Civil, i en concret a aquells assumpes susceptibles de ser mediatos. D'aquesta forma s'obtenen indicadors sobre el nivell de congestió que permeten extreure conclusions sobre la conveniència o no de potenciar la mediació com via alternativa de resolució de conflictes, atenent al moviment d'assumpes que es generen, i a la capacitat del sistema per a resoldre'ls.

La quarta i última part del capítol està dirigida a quantificar el cost esperat de la mediació en la resolució de conflictes, i la seva comparació amb els costos de justícia ordinària. En aquesta secció es realitza una anàlisi exhaustiva dels resultats obtinguts pels diferents equips que han

treballat en l'elaboració del Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya, en el treball de camp realitzat, sobretot en relació a aquells paràmetres que s'utilitzen en la formulació d'escenaris de costos. Des d'aquest punt de vista es tenen en compte aspectes diversos, com el nombre mitjà de sessions de mediació utilitzats en cadascun dels àmbits (mediació familiar, mediació comunitària, mediació en salut,...), el nombre més freqüent de mediadors que intervenen en les sessions de mediació, el nombre mitjà de parts intervingudes i la durada mitjana dels processos de mediació, entre d'altres conceptes.

En el procés de càlcul s'incorpora un factor corrector sobre la probabilitat d'èxit dels processos de mediació (processos finalitzats amb acords entre les parts), tenint en compte l'experiència observada pels diferents equips de treball. Addicionalment, s'inclouen supòsits sobre el nombre màxim de sessions de mediació que es poden realitzar en la resolució de conflictes, qüestió pendent de reglamentar en la data d'elaboració del present treball però que s'espera no sigui superior a sis sessions. En el càlcul dels costos econòmics de mediació es té en compte una tarifa mitjana per a cada sessió de mediació, tenint en compte la informació facilitada pel Centre de Mediació Familiar de Catalunya. Aquesta tarifa varia segurament en funció del nombre de parts involucrades en el procés de mediació, i es redueix quan el nombre de parts afectades és superior a dues. La comparació del cost econòmic esperat en la resolució de conflictes per mitjà de la mediació *versus* l'associat a la resolució dels mateixos conflictes en justícia ordinària ens permet extreure conclusions sobre la conveniència de potenciar aquesta metodologia alternativa de resolució de conflictes, no només en termes de descongestió del sistema judicial, sinó també en termes econòmics d'estalvi esperat.

Abans de concloure aquest apartat introductorí volem deixar palès l'agraïment als diferents grups que han participat en l'elaboració del Llibre Blanc de la Mediació a Catalunya. El treball conjunt ha estat fonamental, entre altres coses, en la definició de la piràmide de litigiositat, en la definició del concepte de mediació, i en la captura de la informació necessària per a dur a terme el tractament metodològic que presentem en les pàgines següents.

2 Marc teòric: la piràmide de litigiositat

En el disseny d'una piràmide de litigiositat és fonamental definir una sèrie de punts de partida, als quals ens

referirem en els següents apartats. En primer lloc, és necessari diferenciar l'enfocament de fons utilitzat en el seu disseny. Ens referim a determinar per endavant si el que pretenem analitzar són els diferents mecanismes de resolució que els individus poden seleccionar a l'hora de resoldre un conflicte (oferta de sistemes legals), o bé analitzar els mecanismes finalment seleccionats, davant un conjunt de possibilitats (demanda de sistemes legals). En segon lloc, i tenint en compte l'enfocament seleccionat, és necessari determinar de manera explícita els diferents conceptes a quantificar (capes de la piràmide), i la seqüencialitat que existeix entre les mateixes. Finalment, és necessari analitzar l'homogeneïtat que existeix en la informació disponible per a realitzar el procés. És habitual que la informació disponible no sigui prou completa, o existeixi certa heterogeneïtat en els diferents nivells que defineixen la piràmide.

2.1 L'enfocament utilitzat en la construcció de la piràmide

Podem construir la piràmide de litigiositat des del punt de vista de l'oferta de mecanismes de resolució, o bé des del punt de vista de la demanda dels mateixos. És clar que en el primer cas (entès en el sentit ampli de la paraula) estariem parlant de les diferents possibilitats que els individus tenen per a resoldre conflictes (per exemple, mediació, negociació, arbitratge i justícia ordinària, entre altres). El segon enfocament, el de la demanda, se centra a construir la piràmide directament tenint en compte la freqüència de litigiositat, és a dir, parteix d'un conjunt de relacions susceptibles de generar conflictes, determina quants se'n generen finalment, i quines han estat les vies de resolució utilitzades.

Quan l'enfocament seleccionat és el de l'oferta, la piràmide es construeix a partir de l'existència prèvia d'un desacord manifest entre les parts que intervenen en el conflicte. Ens movem en situacions en les quals els individus enfrontats busquen informació sobre les diferents formes d'actuar per a resoldre la disputa. Cada mecanisme o via d'actuació té unes característiques particulars, que el diferencia de la resta. L'anàlisi dels avantatges i dels inconvenients lligats a cadascuna de les vies d'actuació seran rellevants a l'hora de seleccionar-les.

L'enfocament de la demanda té un caràcter més aplicat, i es centra de manera directa a quantificar el nombre de conflictes que s'han generat, i les formes que s'han utilitzat en la seva resolució. Casos pràctics d'aquesta aproximació poden trobar-se en els treballs de Wouters

and Van Loon (1992) i en Trubek et al. (1983) que seran comentats a continuació.

2.2 Conceptes a quantificar en les capes de la piràmide

En la piràmide de Galanter, també coneguda com "*iceberg legal*" és necessari determinar clarament el significat d'allò que s'analitza en cadascuna de les fases. En termes generals, i seguint el treball de Wouters i Van Loon (1992), es diferencien tres etapes genèriques en la construcció de la piràmide: a) la definició de la base d'estudi (*baseline*); b) el naixement del conflicte (*dispute assessment process*), i c) la resolució del mateix (*dispute handling process*).

En cadascuna de les fases genèriques, i fonamentalment en les dues últimes, és necessari definir diferents subetapes que permeten quantificar de manera adequada allò que s'està estudiant, i poder realitzar comparacions amb piràmides generades, per exemple, en altres llocs, o amb enfocaments alternatius. La piràmide tradicional de Galanter apareix il·lustrada a la Figura 1.

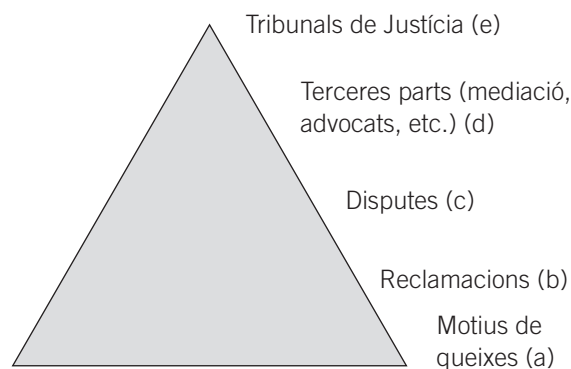

Figura 1. Piràmide de litigiositat.

Una definició completa dels diferents conceptes que componen la piràmide pot trobar-se en el treball de Miller i Sarat (1980). Bàsicament, el significat de cadascuna de les capes és el que es detalla tot seguit.

2.3 Motius de queixes (*grievances*)

És la base de la piràmide, i potser el concepte que més motiu de discussió genera, quant a la seva conceptualit-

zació. Les controvèrsies afloren a l'hora de definir la població que pot ser objecte d'estudi (Trubeck et al. 1983). Bàsicament, es diferencien dos enfocaments, que solen venir fonamentats pel tipus d'informació que es disposa per a fer l'anàlisi.

Baseline A

Total de situacions en les quals es pot engendrar un conflicte, genèriques o relacionades amb algun àmbit en particular. És l'aproximació suggerida per Griffiths (1983). Per exemple, podríem estar interessats en analitzar la litigiositat originada entorn dels accidents de trànsit. Seguint el concepte proposat sota aquesta aproximació podríem utilitzar com base de la piràmide el nombre d'individus exposats al risc (nombre de conductors, nombre de vehicles en circulació, ...). Evidentment, la complexitat de definir la població a estudiar i la seva grandària pot ser extrema en alguns casos, buscant fórmules alternatives com l'ús d'enquestes (dirigides a la població en general), que ajudin a dissenyar mostres representatives del fenomen que estem estudiant (veure un exemple en Wouters and Van Loon (1992) per a la població belga).

Baseline B

Consisteix en compondre la base de la piràmide com una agregació dels conflictes que s'han anat resolent en els diferents nivells, sobre la base de l'experiència existent (utilitzant informació d'anys anteriors, o l'obtinguda en llocs amb una composició poblacional similar). En aquest cas és necessari establir hipòtesis fiables sobre el percentatge de casos que han estat resolts entre les parts sense la intervenció de tercers, i que no tenen perquè estar documentats. Per a la resta de casos, és necessari: 1) definir de manera adequada les vies alternatives de resolució de conflictes, 2) quantificar les freqüències associades a cadascuna d'elles, i 3) identificar els casos que no han estat resolts en vies intermèdies de resolució i que han arribat directament als tribunals de justícia.

En general, podem definir aquesta etapa inicial com la que recull aquelles situacions en les quals existeix un individu o entitat que se sent (o es pot sentir) perjudicat per un altre, però en les quals no s'efectua formalment una queixa. L'individu que se sent perjudicat pot seguir, fonamentalment, dues línies d'actuació: 1) decidir emprendre mesures legals (i passar a l'etapa immediata superior de la piràmide, com veurem a continuació); 2) no actuar i acceptar el dany.

2.4 Reclamacions (*claims*)

És la segona etapa en el disseny de la piràmide i quan es produeix formalment el naixement del conflicte o de la disputa. En aquest moment, una de les parts reclama a l'altra un dany o perjudici, i ho fa de manera formal. És el que Wouters i Van Loon (1992) anomenen "*the naming process*", perquè a partir d'aquest moment el problema està clarament identificat, i els individus afectats així ho reconeixen. Una vegada realitzada la reclamació a la part contrària, aquesta pot acceptar-la de manera total, acceptar-la de manera parcial, o no acceptar-la. En el primer cas no hi haurà disputa. En els dos següents, sí, i passarem al tercer nivell de la piràmide.

2.5 Disputes (*disputes*)

En aquesta tercera etapa, i com comentàvem en el paràgraf anterior, les parts enfrontades per una reclamació no manifesten acord (total o parcial) sobre l'objecte reclamat o la forma de compensar-se. En aquest moment comença la fase de resolució del conflicte. En la resolució del conflicte l'actuació més habitual es centra en la petició d'ajuda a terceres persones. Quan el conflicte afecta, per exemple, a una qüestió familiar, les parts enfrontades poden demanar la intermediació d'algun altre familiar o amic. No obstant això, en molts casos, se reclama la intervenció d'una o diverses persones considerades neutrals i alienes als seus cercles de relacions socials. Aquí és on intervenen les formes alternatives de resolució de conflictes que queden recollides en la quarta etapa de la piràmide.

2.6 Terceres parts (*third parties*)

Les terceres parts s'emmarquen dins el conjunt de vies "informals" de resolució de conflictes. Una o diverses persones tracten d'ajudar a les parts enfrontades per tal d'arribar a un acord. És en aquest punt on pren especial rellevància el concepte de mediació, encara que es podrien utilitzar altres vies com la negociació o l'arbitratge. La intervenció d'advocats és també molt freqüent en aquesta etapa, i aquests actuen en nom de les persones a les quals representen. La recerca d'acords entre les parts enfrontades és molt habitual, s'intenta evitar que el conflicte arribi als tribunals.

2.7 Tribunals de Justícia (*court filing*)

És el vèrtex de la piràmide i representa la via de “solució formal” del conflicte. En aquest cas, i a iniciativa d’una o de les diferents parts involucrades en la disputa, el problema es trasllada a un Tribunal de Justícia. La resolució judicial posa fi al problema creat, dictaminant els criteris a seguir per a tancar el conflicte. És en aquesta etapa on es defineix el concepte estricte de litigiositat, entès com l’arribada als tribunals de justícia de conflictes que han passat per fases anteriors d’intent de resolució (se sol definir com el percentatge de disputes que arriben als tribunals).

3 Referència a estudis i dades comparatives

A data d’avui no s’havia realitzat cap estudi metodològic sobre la implementació d’un sistema de mediació a Catalunya, i és per això que la investigació realitzada es pot considerar pionera en aquest àmbit. Diferents estudis realitzats a Catalunya i Espanya (CGPJ, 2008, 2009; DJGC, 2005; ICAB, 2008) s’han centrat en oferir una visió el més exhaustiva possible de la situació de la justícia ordinària en els últims anys, amb xifres sobre els indicadors habitualment utilitzats en aquest àmbit (taxes de pendència, congestió, resolució, sentència i litigiositat) i sobre la durada dels processos. En termes de cost econòmic alguns dels treballs han estat els desenvolupats per Pastor (2003), Pastor i Vargas (2002), Ayuso i Guillén (2009), centrats també en l’àmbit de la justícia ordinària. Així mateix en Ayuso et al. (2010) es poden analitzar diferents aproximacions a la quantificació de l’impacte que el sistema judicial i el seu funcionament poden tenir en l’economia d’un país.

No obstant això, quan l’objectiu és referenciar treballs que se centrin en l’anàlisi de la mediació des d’un punt de vista quantitatiu, en termes d’eficiència i eficàcia del sistema, i de l’anàlisi dels paràmetres a considerar en el disseny d’un model de costos, les aproximacions més properes cal buscar-les en treballs realitzats en altres països en els quals els processos de mediació estan molt més desenvolupats. L’avaluació de diferents alternatives ADR i les seves característiques fonamentals poden trobar-se en els treballs de Constantino i Sickles-Merchant (1996), Clermont (2008), McEwen (1991), Patton (1990), Posovac i Raimond (1997), Susskind (1986),

Tyler (1989), Worthen et al. (1997) i Wholey et al. (1994), així com en diferents estudis de la Administrative Conference of the United States (1995) i de la Federal Deposit Insurance Corporation (1997, 1999).

Treballs, com els realitzats per Brett et al. (1996) i Scher (1996) han analitzat l’efectivitat de la mediació, mentre que en uns altres com el de Hedden (2004) es poden extreure algunes de les conclusions més rellevants de la implementació de processos de mediació als Estats Units. Un altre treball que pot servir de referència, encara que lligat a la justícia ordinària, és “*The costs of ordinary litigation*” de Trubeck et al. (1983), en el qual a més a més s’hi pot trobar una anàlisi detallada dels principals aspectes a tenir en compte en el disseny d’una piràmide de litigiositat. Els treballs de Marc Galanter (1983, 1989), així com el treball de Wouters i Van Loon (1992) “*Civil Litigation in Belgium: the reconstruction of the pyramid of legal disputes*” determinen, igualment, punts de referència en la recerca a realitzar.

Com resum dels diferents treballs analitzats podem concloure que l’abast dels processos de mediació varia notablement en els diferents àmbits, però és possible consensuar una estructura comuna, i dissenyar algunes particularitats per a adaptar-se a cada programa de mediació en concret. L’avaluació efectiva del cost de la mediació conté alguns elements bàsics comuns que es poden sintetitzar en els següents punts:

- a) **Utilització de la mediació.** El percentatge de casos que es resolen per mediació (o que potencialment es podrien resoldre per aquesta via), l’estalvi de temps (temps que es triga a solucionar un conflicte per la via de la mediació comparat amb l’empleat en la justícia ordinària), i l’estalvi de costos (quantitat d’estalvi econòmic generat per la disminució de despeses d’administració, incloent-hi personal, temps, diners i altres factors quantificables, comparat amb el sistema judicial clàssic) són alguns dels paràmetres fonamentals a tenir en compte.
- b) **Nivell de satisfacció dels usuaris.** Es tracta d’avaluar el grau de satisfacció que les parts involucrades (incloent, si és possible al mediador) tenen amb el mecanisme de resolució de conflictes analitzat.
- c) **Millora de les relacions socials entre les parts.** Es tracta de determinar si el procés de mediació utilitzat ha aconseguit relaxar les tensions que hi ha entre les parts afectades (fins i tot encara que no s’hagi arribat a un acord amistós).

d) Definició d'indicadors apropiats per a donar a l'abast als objectius estratègics definits en els subapartats anteriors.

Respecte als costos es tenen en compte fonamentalment els honoraris mitjans lligats a la mediació, el nombre de vegades que les parts han hagut de reunir-se fins a arribar a un acord, i el nombre de mediadors que intervenen en cada procés de mediació, encara que podria arribar-se a considerar altres costos com els lligats a la formació dels mediadors i els costos administratius. Igualment rellevant resulta realitzar una anàlisi del percentatge de casos en els quals la mediació ha suposat arribar a un acord de manera definitiva, en contraposició a aquelles situacions en les quals l'acord no ha estat possible, i el conflicte ha seguit la via judicial (per tant, conseqüentment, aparellat un sobrecost).

Els treballs analitzats també revelen conclusions importants sobre els punts més fonamentals a tenir en compte en la quantificació de l'èxit de la implantació d'un sistema de mediació. Les mesures d'efectivitat d'un programa de mediació estan dirigides a avaluar l'impacte d'aquest programa en l'abast dels objectius perseguits pel mateix. L'eficiència es mesura quantificant el cost per l'Administració a l'utilitzar les ADR enlloc de l'ús dels processos tradicionals. En aquest sentit és necessari analitzar si l'ús de la mediació és més o menys cara que l'ús d'altres vies alternatives de resolució de conflictes (costos mesurats en diners, temps o altres factors quantificables). Així mateix, resulta d'especial interès analitzar el temps requerit per a la resolució de conflictes utilitzant ADR, davant dels sistemes tradicionals.

Finalment, l'efectivitat mesura els resultats del sistema com, per exemple, el nombre d'acords arribats mitjançant la mediació davant d'altres mètodes tradicionals, la naturalesa dels acords, el nombre de persones que han hagut d'intervenir o el percentatge de reiteració dels conflictes. D'especial interès resultaria analitzar la correlació entre els resultats de la mediació i les característiques de cada cas intervingut.

4 Justícia ordinària a Catalunya: un sistema congestionat

L'estudi del nivell superior de la piràmide de litigiositat, centrat en la justícia ordinària, permet extreure conclu-

sions molt rellevants sobre la conveniència de desenvolupar tècniques ADR, i sobre les quantitats pressupostàries dels processos ordinaris que podrien ser alliberades en aquesta situació.

En aquest sentit els aspectes tractats en aquesta part del capítol han estat els següents, sempre referits a Catalunya:

1. Càlcul de les principals xifres sobre el moviment d'assumpes en justícia ordinària (període 2006-2009).
2. Anàlisi de la taxa de litigiositat (període 2006-2009).
3. Anàlisi de taxes de pendència, resolució, sentència i congestió (període 2006-2009).
4. Despesa en l'Administració de Justícia a Catalunya.
5. Càlcul del cost econòmic dels assumpes judicials.

Els principals resultats obtinguts fins ara, i que queden de manifest amb les xifres que presentem en els pròxims apartats, han estat els següents:

1. L'anàlisi del nivell superior de la piràmide de litigiositat revela una congestió del sistema judicial a Catalunya, que s'ha accentuat a l'any 2009.
2. L'augment del nombre d'òrgans judicials a l'any 2009 no ha estat suficient per a absorbir l'augment observat en la litigiositat, malgrat que ha augmentat el volum d'assumpes resolts.
3. La taxa de pendència és creixent, és a dir, l'augment en la taxa de resolució no ha estat suficient per a absorbir l'augment en la taxa de litigiositat.
4. La falta de recursos materials i humans en l'àmbit judicial que permetin millorar a curt termini les taxes de pendència, congestió i resolució fan pensar en la necessitat de desenvolupar mètodes alternatius de resolució de conflictes que ajudin a descongestionar el sistema judicial a Catalunya.
5. La litigiositat (nombre d'assumpes que ingresen cada any per cada 100 habitants) a Catalunya segueix augmentant en els darrers anys malgrat l'augment de població que s'ha experimentat.

La part final del treball es centrarà estrictament en mediació, en l'anàlisi dels seus costos, degudament relativitzats als costos de la justícia ordinària.

4.1 Principals xifres sobre el moviment d'assumpes en justícia ordinària (període 2006-2009) a Catalunya

Nombre d'òrgans judicials

La Taula 1 mostra el nombre d'òrgans judicials que hi ha a Catalunya, diferenciats segons les quatre províncies i per als anys 2006, 2007, 2008 i 2009.

Taula 1. Nombre d'òrgans judicials

Província	2006	2007	2008	2009
Barcelona	375	385	400	411
Girona	54	55	57	58
Lleida	28	28	29	30
Tarragona	58	61	62	64
Total	515	529	548	563 (*)

Font: CGPJ (2010) (*) Aquesta xifra és la suma de les quatre províncies però no coincideix amb la publicada al CGPJ per a la Comunitat Autònoma de Catalunya.

A Catalunya, entre 2006 i 2009 el nombre d'òrgans judicials ha passat de 515 a 563, per tant es pot dir que

l'augment ha estat molt significatiu, ja que s'han posat en funcionament 48 òrgans, dels quals 36 corresponen a la província de Barcelona, 2 a Lleida, 4 a Girona i 6 a Tarragona.

Barcelona és la província que té la majoria dels òrgans de Catalunya. Segons es desprèn de la taula, Barcelona i Tarragona són les províncies on el creixement en el nombre d'òrgans judicials ha estat més marcat.

La composició per províncies indica que Barcelona té el 73% dels òrgans judicials de Catalunya, Girona en té el 10%, Lleida el 6% i Tarragona l'11%.

En termes percentuals podem dir que en quatre anys el nombre d'òrgans judicials ha augmentat d'un 10% aproximadament a tot Catalunya, encara que per províncies, l'augment percentual més important es produeix a Barcelona.

Moviment d'assumpes. Xifres absolutes

Les xifres dels moviments d'assumpes des de 2006 fins a 2009 es presenten per a les quatre províncies catalanes en la Taula 2.

Taula 2. Moviment d'assumpes. Xifres absolutes

Província	Barcelona			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes ingressats	871.549	897.798	965.502	1.040.041
Assumpes resolts	853.085	900.401	933.506	1.006.337
Assumpes en tràmit al final del període	233.297	236.692	269.559	304.260
Assumpes en tràmit a l'inici del període	213.435	234.263	236.692	269.562
Assumpes resolts mitjançant sentència	148.961	155.130	165.306	172.465
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	126.556	542.187	602.000	699.407
Província	Girona			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes ingressats	111.952	113.013	121.828	134.869
Assumpes resolts	110.218	112.185	118.556	131.607
Assumpes en tràmit al final del període	39.546	39.541	43.085	45.325
Assumpes en tràmit a l'inici del període	37.985	39.546	39.541	43.085

Província	Girona			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes resolts mitjançant sentència	21.151	20.273	22.141	23.149
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	15.589	67.632	83.177	99.400
Província	Lleida			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes ingressats	50.976	52.562	61.285	64.283
Assumpes resolts	49.611	49.767	58.896	59.913
Assumpes en tràmit al final del període	14.889	18.117	18.979	21.973
Assumpes en tràmit a l'inici del període	13.052	14.889	18.117	18.979
Assumpes resolts mitjançant sentència	10.122	10.135	10.406	11.251
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	8.487	25.230	32.637	35.757
Província	Tarragona			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes ingressats	140.384	147.116	162.822	170.404
Assumpes resolts	136.188	144.828	157.436	165.796
Assumpes en tràmit al final del període	43.481	46.961	53.407	58.927
Assumpes en tràmit a l'inici del període	38.316	43.481	46.961	53.411
Assumpes resolts mitjançant sentència	19.186	21.062	23.220	23.769
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	18.445	95.023	117.762	123.657

Font: CGPJ (2010).

Amb caràcter general, veiem que el comportament del moviment d'assumpes és molt similar a totes les províncies, malgrat que les províncies tenen un volum molt diferent. Hi ha un augment dels moviments d'assumpes als òrgans judicials de Catalunya entre l'any 2006 i l'any 2009. Hi ha més assumpes ingressats però també més assumpes resolts, més assumpes en tràmit al final de cada període, més assumpes en tràmit a l'inici de cada període i més assumpes resolts mitjançant sentència i, sobretot, mitjançant interlocutòria.

El total d'assumpes ingressats a Catalunya l'any 2009, sumant les quatre províncies és de 1.409.597 assumpes: 1.040.041 a Barcelona, 134.869 a Girona, 64.283 a Lleida i 170.404 a Tarragona.

La principal conclusió de les xifres presentades a la Taula 2 és que hi ha un augment generalitzat de volum d'activitat en l'ingrés, tramitació i resolució d'assumpes a Catalunya, però l'increment en la capacitat de resolu-

ció, malgrat que augmenta, no és suficient per a absorbir l'increment del nombre d'assumpes ingressats anualment.

Respecte l'any 2006, al 2009 s'observa que el nombre d'assumpes que s'han resolt mitjançant interlocutòries és en aquest darrer any molt superior al nombre d'assumpes que es resolen mitjançant sentència. I això es veu a totes quatre províncies des de l'any 2007.

La primera magnitud a analitzar amb detall és el nombre d'assumpes ingressats. Veient el seu comportament per províncies es dedueix que en els darrers anys es produeix de forma persistent un augment dels assumpes de nou ingrés cada any. Per al total de Catalunya a l'any 2006 es van ingressar 1.174.861 assumpes (871.549 a Barcelona, 111.952 a Girona, 50.976 a Lleida i 140.384 a Tarragona), i a l'any 2009 es van ingressar 1.409.597 assumpes. Per tant podem dir que s'experimenta un augment percentual del 19,98% dels assumpes ingres-

sats entre 2006 i 2009, és a dir pràcticament un 20% d'augment a Catalunya durant el total d'aquest període de quatre anys.

En la mateixa línia que l'augment d'assumpes ingressats, es produeix un increment molt elevat del nombre d'assumpes resolts. Es passa d'un total d'assumpes resolts d'1.149.102 al 2006 a 1.363.653 l'any 2009, per tant hi ha un augment del 18,67% en el total d'assumpes resolts als òrgans judicials de Catalunya. De tota manera, la diferència entre el nombre d'assumpes ingressats i el nombre d'assumpes resolts en un any concret va essent cada vegada més marcada. Per exemple, a Barcelona al 2006 varen ingressar 871.549 assumpes, i se'n van resoldre aquell mateix any 853.085, per tant hi havia una diferència de 18.464 assumpes. En canvi, a Barcelona l'any 2009 van ingressar 1.040.041 assumpes i el nombre d'assumpes resolts va ser de 1.006.337, una diferència de 33.704 assumpes que mostra una tendència a l'acumulació d'assumpes als òrgans judicials, si es compara amb la diferència que hi havia l'any 2006.

Hi ha una altra dada destacada i favorable, que manifesta com el nombre d'assumpes resolts un any concret és

sistemàticament superior al nombre d'assumpes ingressats l'any anterior. Aquest fet es produeix a totes les províncies excepte a Lleida, on no es va donar ni al 2007, ni al 2009. Per tant això indica una major congestió als òrgans judicials d'aquesta província, malgrat que per ser la que té un volum d'assumpes menor comparada amb la resta de províncies de Catalunya, no assoleix el mateix impacte que si la diferència es produís a la província de Barcelona, on el nombre d'assumpes ingressats és més de 16 vegades superior que a Lleida (a Barcelona al 2009 s'ingressaren 1.040.041 assumpes mentre a Lleida varen ser 64.283).

Moviment d'assumpes. Total Catalunya. Xifres totals

La Taula 3 mostra el total de moviments d'assumpes de Catalunya des de 2006 fins a 2009. En xifres absolutes s'observa un creixement tant en el nombre d'assumpes ingressats com en el nombre d'assumpes resolts, i el nombre d'assumpes en tràmit al final del període és creixent.

Taula 3. Moviment d'assumpes. Total Catalunya. Xifres totals

Província	Total Catalunya			
	2006	2007	2008	2009
Assumpes ingressats	1.174.861	1.210.489	1.311.437	1.409.597
Assumpes resolts	1.149.102	1.207.181	1.268.394	1.363.653
Assumpes en tràmit al final del període	331.213	341.311	385.030	430.485
Assumpes en tràmit a l'inici del període	302.788	332.179	341.311	385.037
Assumpes resolts mitjançant sentència	199.420	206.600	221.073	230.634
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	169.077	730.072	835.612	958.221

Font: CGPJ (2010).

De la Taula 3 es desprenen un seguit de conclusions globals del moviment d'assumpes a Catalunya des de l'any 2006 fins al 2009. Les principals característiques són:

a) El nombre d'assumpes ingressats augmenta anualment i per al 2010, de seguir aquesta tendència, s'arribaria a un milió i mig d'assumpes ingressats. b) En el període estudiat (2006-2009), el nombre d'assumpes resolts augmenta anualment i supera	c) El nombre d'assumpes en tràmit al final del període augmenta cada any i ja supera els 400.000 assumpes al 2009 per a tot Catalunya. d) El nombre d'assumpes en tràmit a l'inici del període va creixent cada any i a l'any 2009 suposa un

total de 385.000 assumptes en tramitació a l'inici del període a tot Catalunya.

- e) El nombre d'assumpes resolts mitjançant sentència creix cada any i supera els 230.000 assumptes l'any 2009 a Catalunya.
- f) El nombre d'assumpes resolts mitjançant interlocutòries augmenta molt en els últims tres anys i si segueix aquesta tendència recent, superarà el milió d'assumpes resolts mitjançant interlocutòria a Catalunya al final del 2010.

províncies de Catalunya entre l'any 2006 i el 2009 i, per tant, mostra l'evolució del moviment d'assumpes que permet la comparació entre províncies.

Exceptuant Lleida, el creixement dels assumpes ingressats és notablement superior al dels resolts entre 2006 i 2009, i per tant, augmenta la taxa de congestió en els jutjats.

De la Taula 4 es desprenen algunes conclusions importants, que val la pena analitzar amb deteniment. Per una banda que el creixement percentual anual d'assumpes ingressats al òrgans de la província de Barcelona i a Girona ha augmentat molt més que a les altres dues províncies. Per altra banda, també a Barcelona i a Girona és on a l'any 2009 respecte al 2008 es produeix una major taxa de creixement dels assumpes resolts.

Moviment d'assumpes. Taxes de variació

La Taula 4 presenta un detall de les taxes de variació que han experimentat els moviments d'assumpes a les

Taula 4. Moviment d'assumpes. Taxes de variació

Província	Barcelona		
	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Assumpes ingressats	3,01%	7,54%	7,72%
Assumpes resolts	5,55%	3,68%	7,80%
Assumpes en tràmit al final del període	1,46%	13,89%	12,87%
Assumpes en tràmit a l'inici del període	9,76%	1,04%	13,89%
Assumpes resolts mitjançant sentència	4,14%	6,56%	4,33%
Província	Girona		
	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Assumpes ingressats	0,95%	7,80%	10,70%
Assumpes resolts	1,78%	5,68%	11,01%
Assumpes en tràmit al final del període	-0,01%	8,96%	5,20%
Assumpes en tràmit a l'inici del període	4,11%	-0,01%	8,96%
Assumpes resolts mitjançant sentència	-4,15%	9,21%	4,55%
Província	Lleida		
	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Assumpes ingressats	3,11%	16,60%	4,89%
Assumpes resolts	0,31%	18,34%	1,73%
Assumpes en tràmit al final del període	21,68%	4,76%	15,78%
Assumpes en tràmit a l'inici del període	14,07%	21,68%	4,76%
Assumpes resolts mitjançant sentència	0,13%	2,67%	8,12%

Província	Tarragona		
	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Assumptes ingressats	4,80%	10,68%	4,66%
Assumptes resolts	6,34%	8,71%	5,31%
Assumptes en tràmit al final del període	8,00%	13,73%	10,34%
Assumptes en tràmit a l'inici del període	13,48%	8,00%	13,73%
Assumptes resolts mitjançant sentència	9,78%	10,25%	2,36%

Font: CGPJ (2010) i elaboració pròpia.

Un fet destacat és que el nombre d'assumptes en tràmit a l'inici del període experimenta un creixement del 13,98% a la província Barcelona entre l'any 2008 i l'any 2009. Aquesta dada, atès el volum d'assumptes que es tracten als òrgans judicials d'aquesta província, suposa un indicador del volum creixent d'activitat que s'està assumint. Malgrat l'elevada taxa de creixement a la província de Barcelona en el volum d'assumptes ingressats, l'augment d'assumptes resolts al 2009 respecte al 2008 ha estat el doble que l'obtingut quan es compara el 2008 amb l'any 2007. El creixement dels assumptes resolts a Barcelona és del 7,80% entre 2008 i 2009, davant el creixement dels assumptes resolts del 3,68% entre 2007 i 2008, en aquesta mateixa província.

De forma general i posant de manifest el creixement de la dinàmica del sistema judicial a Catalunya, llevat de

l'excepció a la província de Girona en la taxa de creixement del nombre d'assumptes en tràmit a l'inici del període que és negativa quan es compara l'any 2008 amb l'any 2007, es posa de manifest que a totes les províncies es produeixen anualment taxes de creixement positives en el moviment d'assumptes en tràmit a l'inici del període entre 2007 i 2009.

Moviment d'assumptes. Total Catalunya. Taxes de variació

La Taula 5 mostra la taxa de variació en el moviment d'assumptes global a Catalunya entre l'any 2006 i l'any 2009.

Taula 5. Moviment d'assumptes. Total Catalunya. Taxes de variació

	Total Catalunya		
	2007/2006	2008/2007	2009/2008
Assumptes ingressats	3,03%	8,34%	7,48%
Assumptes resolts	5,05%	5,07%	7,51%
Assumptes en tràmit al final del període	3,05%	12,81%	11,81%
Assumptes en tràmit a l'inici del període	9,71%	2,75%	12,81%
Assumptes resolts mitjançant sentència	3,60%	7,01%	4,32%

Font: CGPJ (2010) i elaboració pròpia.

Les taxes de variació reflecteixen un augment molt important en el nombre d'assumptes ingressats que no es veu compensat amb un augment en el nombre d'as-

sumptes resolts, excepte a l'any 2009 respecte al 2008 on ambdues taxes de creixement convergeixen i es situen al voltant del 7,5%.

Com posen de manifest les xifres d'assumpes en tràmit al final del període, encara hi ha creixements al voltant del 12% en aquest nombre d'assumpes en tràmit al final del període en els darrers dos anys. En canvi, al 2007 respecte al 2006, l'increment del nombre d'assumpes en tràmit havia estat al voltant del 3%.

Els assumpes en tràmit a l'inici del període havien crescut d'un 12,81% al 2009 respecte al 2008, quan al 2008 respecte al 2007 només ho havien fet en un 2,75%. Possiblement atesa la naturalesa dels assumpes ingressats als dos darrers anys, també es percep una desaceleració en el creixement del nombre d'assumpes resolts mitjançant sentència, que havia crescut un 7,01% al 2008 respecte al 2007 i que al 2009 respecte al 2008 només creix un 4,32%.

4.2 Anàlisi de la taxa de litigiositat a Catalunya

Taxes de litigiositat (per cada 100 habitants)

La Taula 6 mostra les taxes de litigiositat a Catalunya i per províncies des de 2006, fins a 2009. La taxa de litigiositat és una mesura que s'obté de dividir el nombre d'assumpes ingressats respecte a la població resident a Catalunya i s'expressa en termes del nombre d'assumpes per cada 100 habitants.

La taxa de litigiositat té en compte la grandària de la població que resideix a Catalunya i, malgrat que no és exclusivament aquesta població, els habitants de Catalunya i les empreses i institucions vinculades a Catalunya estarien generant la major part dels assumpes que s'ingressen en els òrgans judicials.

Taula 6. Taxes de litigiositat (per cada 100 habitants)

Província	2006	2007	2008	2009
Barcelona	16,42	16,84	17,83	18,95
Girona	16,29	16,00	16,65	18,04
Lleida	12,51	12,70	14,36	14,73
Tarragona	19,22	19,41	20,64	21,21
Total	16,47	16,79	17,81	18,86

Font: CGPJ (2010) i elaboració pròpia a partir de dades del INE i IDESCAT. Població Barcelona: 5.309.404 (any 2006); 5.332.513 (any 2007); 5.416.447 (any 2008); 5.487.935 (any 2009). Girona: 687.331 (any 2006); 706.185 (any 2007); 731.864 (any 2008); 747.782 (any 2009). Lleida: 407.496 (any 2006); 414.015 (any 2007); 426.872 (any 2008); 436.402 (any 2009). Tarragona: 730.466 (any 2006); 757.795 (any 2007); 788.895 (any 2008); 803.301 (any 2009). Total Catalunya: 7.134.697 (any 2006); 7.210.508 (any 2007); 7.364.078 (any 2008); 7.475.420 (any 2009).

El nombre d'assumpes ingressats als òrgans judicials de Catalunya es troba vora de 18,86 assumpes per cada 100 habitants en la dada més recent que fa referència a l'any 2009. Aquesta dada és lleugerament superior a l'observada per a l'any 2008, de 17,81.

La taxa de litigiositat global de Catalunya és cada any lleugerament superior a l'any anterior entre 2006 i 2008, i creix també a l'any 2009, malgrat que l'anàlisi per províncies ofereix una perspectiva més concreta.

Per exemple, a la província de Tarragona és on hi ha una taxa de litigiositat més elevada de totes les províncies de Catalunya. Ja a l'any 2008 a la província de Tarragona se superaven els 20 assumpes per cada 100 habitants d'aquesta província, i a l'any 2009 hi ha 21,21 assumpes

per cada 100 habitants. En canvi, a la província de Lleida és on hi ha una taxa de litigiositat inferior respecte a la resta de províncies i al 2008 encara no s'ingressaven 15 assumpes per cada 100 habitants, dada que també es confirma a l'any 2009.

La taxa de litigiositat es va incrementar durant l'any 2008 d'un 6,08% a Catalunya. Els rangs de variació oscil·len entre l'increment del 4,02% de Girona i el 13,08% de Lleida.

Com que la taxa de litigiositat creix a totes les províncies, també ho fa en el conjunt de Catalunya i de seguir constant la tendència actual, a l'any 2010 es veuria una taxa de litigiositat molt a prop dels 20 assumpes per cada 100 habitants en el conjunt de Catalunya.

4.3 Anàlisi de la taxa de resolució, taxa de pendència, taxa de sentència i taxa de congestió a Catalunya

Principals taxes sobre el funcionament de la justícia. Total de Catalunya

Les taxes de resolució, pendència, sentència i congestió són, probablement, els indicadors més utilitzats a nivell internacional per a amidar l'eficiència del sistema judicial. Per a calcular-les és necessari disposar de dades suficients sobre el moviment d'assumpes dintre de la justícia, tal com ha estat presentat en l'apartat anterior.

Les taxes de resolució, pendència, sentència i congestió són utilitzades per a quantificar el volum d'assumpes que gestiona un determinat òrgan judicial, així com la seva eficàcia a l'hora de resoldre els conflictes que sorgeixen. Es calculen normalment a nivell anual. Quan aquestes taxes presenten valors en línia amb l'esperat, la política judicial seguida és l'oportuna, i els costos econòmics suportats són els necessaris. En cas contrari, es poden utilitzar com a indicadors d'una doble situació: i) la inversió en el sistema judicial no s'ha realitzat correctament; ii) la despesa pública en justícia no és suficient, tenint en compte el nivell de litigiositat existent. Ambdues situacions, a més, poden produir-se simultàniament, considerant sistemes en els quals al baix pressupost atorgat a justícia s'uneix l'existència de polítiques d'inversió no eficient.

Per a calcular les taxes de resolució, pendència, sentència i congestió és necessari utilitzar informació sobre el nombre d'assumpes ingressats en un any, els assumpes en tràmit (pendents) a l'inici del període, els assumpes en tràmit (pendents) al final del període, i el nombre d'assumpes resolts en l'any. El càlcul de cadascuna d'aquestes taxes es detalla a continuació.

Taxa de resolució

La taxa de resolució es calcula com el quocient entre els assumpes resolts i els ingressats en un determinat període, és a dir, és un indicador de la capacitat resolutiva dels òrgans judicials, respecte dels casos que ingressen. S'entén per assumpte resolt (seguint la definició donada pel CGPJ) aquell sobre el qual l'òrgan jurisdiccional corresponent ha dictat una resolució (sentència o interlocutòria). La resolució pot posar fi al procediment (sobresement o sentència) o pot indicar l'elevació del cas al jutjat o tribunal sentenciador.

El valor que s'obté per a la taxa de resolució (TR) ha d'interpretar-se de la següent manera:

- Si $TR > 1$, significa que el nombre d'assumpes resolts és major que el nombre d'assumpes que ingressen en un determinat període. Com veurem després això implicarà una reducció en la taxa de pendència i de congestió de l'òrgan judicial corresponent.
- Si $TR = 1$, vol dir que el nombre d'assumpes resolts coincideix amb el nombre d'assumpes ingressats. Això no implica necessàriament que no quedin assumpes per resoldre, que poden estar acumulats de períodes anteriors.
- Si $TR < 1$, llavors el nombre d'assumpes resolts és menor que el nombre d'assumpes ingressats, pel que augmenta el nombre de casos pendents de resoldre (pendència de l'òrgan judicial), i implícitament la congestió del mateix.

Sobre la base de les consideracions anteriors, una taxa de resolució major que 1 va lligada a una major eficiència de l'òrgan judicial analitzat. És a dir, com més gran sigui la taxa de resolució més capacitat resolutiva té l'òrgan judicial corresponent. No obstant això, la taxa de resolució, com acostuma a succeir amb aquest tipus d'indicadors, té punts febles. Bàsicament, i seguint l'informe ICAB (2008) cal destacar els següents: 1) No té en compte els assumpes pendents a l'inici del període per al qual es realitza el càlcul; 2) no té en compte els assumpes reiniciats; 3) no indica el tipus de resolució (si ha estat per sentència o per interlocutòria) ni les característiques de la mateixa (complexitat del cas, temps emprat,...). A més, és important tenir en compte l'existència d'altres variables que poden afectar al moviment d'assumpes dins la justícia, com la mobilitat judicial, l'arribada a un jutjat d'un jutge en primera destinació, etc, tots ells factors que poden comportar una reducció en el nombre de casos resolts.

És important destacar que en aquells sistemes en els quals existeixi col·lapse en la resolució de casos judicials una taxa de resolució en equilibri, és a dir, igual a 1, es pot considerar no satisfactòria, ja que no té en compte en el seu càlcul una dada molt rellevant en aquests casos: el nombre d'assumpes pendents.

Taxa de pendència

Es calcula com el quocient entre els assumpes pendents al final d'un determinat període i els assumpes resolts en el mateix. És, per tant, un indicador dels as-

sumptes que queden pendents de resoldre al final del període d'estudi.

La interpretació de la taxa de pendència és similar a la de resolució, que hem vist en el punt anterior. Així, com més gran sigui la taxa de pendència, major serà el nombre d'assumpes pendents, i per tant, major serà la congestió de l'òrgan judicial o jurisdicció analitzada.

La interpretació de la taxa de pendència (TP) és la següent:

- Si $TP > 1$, significa que el nombre d'assumpes en tràmit a 31 de desembre de l'any d'estudi és major que el nombre d'assumpes resolts en l'any en qüestió. Normalment anirà lligada a una reducció en la taxa de resolució, i a un augment en la taxa de congestió de l'òrgan judicial corresponent;
- Si $TP = 1$, vol dir que el nombre d'assumpes en tràmit al final del període coincideix amb el nombre d'assumpes resolts.
- Si $TP < 1$, llavors el nombre d'assumpes pendents al final del període és menor que el nombre d'assumpes resolts, pel que disminueix la taxa de congestió de l'òrgan judicial corresponent.

Diferents estudis, com el del ICAB (2008), posen de manifest que l'existència d'una taxa de pendència elevada pot no ser un indicador de falta d'eficiència de l'òrgan judicial corresponent, i venir provocada per factors que inevitablement indueixen un comportament d'aquest tipus. Parlem, per exemple, de: 1) casos que s'incorporen al final del període, amb un temps de resolució fins a final d'any més curt; 2) assumpes de caràcter complex, que duen associat un període més llarg per a la seva resolució; 3) assumpes en els quals el nombre de parts que intervenen és elevat i que, per tant, i de manera anàloga a la situació anterior, requereixen períodes de temps més llargs en la seva resolució, i 4) assumpes no resolts a final d'any com a conseqüència de la mobilitat judicial.

No obstant això, com a regla general, i encara que tenint en compte les consideracions realitzades sobre causes inevitables d'augment de pendència, una taxa de pendència major que \dot{u} (i fins i tot igual a \dot{u}) se sol interpretar com una menor eficiència de l'òrgan judicial o jurisdicció analitzada.

Taxa de sentència

Es calcula com el quocient entre el nombre de sentències i el nombre d'assumpes resolts en l'any. Cal assenyalar que el nombre de procediments finalitzats mitjançant sen-

tències, com s'ha posat de manifest en la Taula 3, és notablement inferior al de procediments finalitzats mitjançant interlocutòries, el que queda de manifest en el càlcul de l'indicador corresponent, com veurem posteriorment.

Taxa de congestió

Es calcula com el quocient entre el nombre d'assumpes pendents a l'inici del període més els assumpes ingressats en el mateix, en el numerador, i el nombre d'assumpes resolts, en el denominador. Habitualment, la taxa de congestió i la taxa de pendència són els indicadors utilitzats per a amidar el nivell de saturació de casos dels òrgans judicials o de les jurisdiccions.

La interpretació de la taxa de congestió (TC) és la següent:

- Si $TC = 1$, vol dir que el nombre d'assumpes en tràmit al final del període és zero, és a dir, s'han resolt tots els casos del jutjat.
- Si $TC > 1$, llavors existeix congestió en l'òrgan judicial corresponent.

Com a regla general, com més gran sigui la taxa de congestió major saturació existirà en l'òrgan judicial corresponent.

Una vegada definit el significat de les diferents taxes, la Taula 7 mostra les referides al funcionament de l'Administració de Justícia per a Catalunya entre l'any 2006 i l'any 2009.

Taula 7. Principals taxes sobre el funcionament de la justícia. Total de Catalunya

	2006	2007	2008	2009(*)
Taxa de resolució	0,98	1,00	0,97	0,97
Taxa de pendència	0,29	0,28	0,30	0,32
Taxa de sentència	0,17	0,17	0,17	0,17
Taxa de congestió	1,29	1,28	1,30	1,32

Font: CGPJ (2010) i elaboració pròpia. (*) Hi ha diferències inferiors a l'1% entre la xifra publicada pel CGPJ i el càlcul propi de la taxa segons la definició.

L'any 2008 duu associat una reducció en la taxa de resolució de conflictes en els òrgans judicials de Catalunya respecte a l'any 2007 i la taxa es manté idèntica l'any 2009.

A tots els anys i per a tot Catalunya es constata que la taxa de pendència, que correspon al nombre d'assumpes en

tràmit al final del període respecte al nombre de casos resolts, va augmentant lleugerament. La taxa de sentència (assumptes resolts mitjançant sentència respecte al total d'assumptes ingressats) es manté constant en el 17% a tots els anys analitzats, per al total de Catalunya.

La taxa de congestió als òrgans judicials de Catalunya va anar augmentant lleugerament entre l'any 2006 i l'any 2009. Com que aquesta taxa de congestió no convergeix decreixent cap a la unitat, aleshores indica que s'està produint una acumulació d'assumptes als òrgans judicials de Catalunya. L'augment d'òrgans judicials no

ha compensat l'augment produït en el nombre d'assumptes.

4.4 Despesa en Administració de Justícia a Catalunya

Pressupostos totals

Els pressupostos totals de l'Administració de Justícia a Catalunya pels anys d'estudi es mostren a la Taula 8.

Taula 8. Pressupostos totals. Dades en euros

	2006	2007	2008	2009
Capítol 1 Remuneracions del personal	186.311.948	215.703.419	240.533.951	261.186.656
Capítol 2 Despeses corrents de béns i serveis	89.414.588	99.093.503	125.275.520	137.147.355
Capítol 4 Transferències corrents	45.507.173	50.907.346	55.019.931	56.670.528
Capítol 5	-	-	-	
Capítol 6 Inversions reals	11.058.868	15.510.488	18.439.413	11.769.413
Capítol 7	-	-	-	-
Total Pressupost DGRAJ	332.292.576	381.214.755	439.268.814	466.773.953

Font: Pressupostos de la Generalitat de Catalunya. Secció: Justícia; Serveis: S. Relacions amb l'Administració de Justícia (JU05).

De les dades presentades a la Taula 8 es desprèn un augment del pressupost total entre els anys 2006 a 2009, sent el creixement més marcat el produït entre els anys 2007 i 2008, del 15,23%. Entre 2006 i 2007, la taxa de creixement va ser del 14,72%. En el 2009, encara que el pressupost ha seguit creixent, ho ha fet a un ritme menys marcat, del 6,26% respecte a l'observat per al període anterior.

Per capítols, la partida pressupostària més elevada és la corresponent a Remuneracions del personal, que en el 2008 va créixer un 11,51% respecte a l'observada per a 2007, i en el 2007 un 15,78% respecte al 2006. En el 2009 el creixement ha estat més moderat, del 8,59%. Les despeses corrents de béns i serveis, que en el 2008 havia crescut un 26,42% respecte al 2007, ha reduït notablement el ritme de creixement en el 2009, sent ara

del 9,48%, tornant a la taxa de creixement observada en 2007 respecte a 2006, del 10,82%.

Els pressupostos destinats a transferències corrents i inversions reals mostren una tendència decreixent en les taxes observades entre 2006 i 2009, en el segon cas probablement justificat per la finalització de la construcció de la Ciutat de la Justícia, en la província de Barcelona.

Evolució de la despesa en Administració de Justícia

La Taula 9 mostra l'evolució de la despesa en Administració de Justícia a Catalunya des de l'any 2006 a l'any 2009. Es mostra la despesa, el seu increment percentual, la despesa per habitant i pel nombre d'òrgans judicials que hi ha a Catalunya, així com els seus respectius creixements anuals.

Taula 9. Evolució de la despesa en Administració de Justícia a Catalunya

	2006	2007	2008	2009
Despesa (euros)	332.292.576	381.214.755	439.268.814	466.773.953
Increment	-	14,72%	15,23%	6,26%
Despesa per habitant (euros)	46,57	52,87	59,65	62,44
Increment	-	13,52%	12,83%	4,68%
Despesa per òrgans (euros)	645.228,30	720.632,81	801.585,43	829.083,40
Increment	-	11,69%	11,23%	3,43%

Font: Elaboració pròpia a partir dels pressupostos generals.

La despesa en Justícia, com ja comentàvem en el punt anterior, ha sofert increments anuals al voltant del 15% entre els anys 2006 i 2008, i es redueix la taxa de creixement en el 2009 a un 6,26%.

Respecte al comportament observat en relació al total d'habitants de Catalunya, es donen increments de la despesa per habitant (que passa de 46,57 euros per habitant a l'any 2006, a 62,44 euros per habitant a l'any

2009), però l'increment de la despesa es desaccelera de forma molt marcada en l'últim any.

En relació als òrgans judicials existents, la despesa per òrgan és cada cop més elevada, en termes nominals, però mentre que la despesa s'ha incrementat al voltant d'un 11% anual en el període 2006-2008, en el 2009 respecte al 2008 la taxa de creixement ha estat notablement inferior, del 3,43%.

Taula 10. Evolució de la despesa en Administració de Justícia, segons el nombre d'òrgans judicials i els assumptes resolts a Catalunya. Despeses en euros

	2006	2007	2008	2009
Pressupost	332.292.576	381.214.755	439.268.814	466.773.953
Òrgans	515	529	548	563
Despesa per òrgan	645.228,30	720.632,81	801.585,43	829.083,40
Nombre d'assumpes resolts per sentència^a	199.420	206.600	221.073	230.634
Nombre d'assumpes resolts per interlocutòria^a	169.077	730.072	835.612	958.221
Nombre total d'assumpes resolts^a	1.149.102	1.207.181	1.268.394	1.363.653
Despesa per ass. resolts per sentència^b	749,83	830,33	894,14	910,74
Despesa per ass. resolts per interlocutòria^b	884,40	234,97	236,56	219,21
Despesa per assumpte resolts	289,18	315,79	346,32	342,30

Font: Elaboració pròpia. ^aSegons dades publicades pel CGPJ. La suma del nombre d'assumpes resolts per sentència i del nombre d'assumpes resolts per interlocutòries no és igual al nombre total d'assumpes resolts. ^bSuposant que l'activitat que condueix a la sentència i a l'interlocutòria, com producte final, representés el 45%, en cada cas, del producte total d'un òrgan judicial, –el 10% restant serien altres mètodes¹.

4.5 El cost econòmic dels assumptes judicials

Evolució de la despesa en Administració de Justícia, segons el nombre d'òrgans judicials i els assumptes resolts

La Taula 10 mostra un seguit de magnituds que permeten valorar l'evolució, des de l'any 2006 fins a l'any 2009, de la despesa en l'Administració de Justícia de Catalunya, tant pel què fa a la despesa relativa al nombre d'òrgans judicials, com a la quantitat d'assumpes resolts.

De les xifres de la Taula 10 es desprèn que pel període 2006-2008 la despesa en l'Administració creix tant si es mira en termes de despesa per òrgan com per nombre d'assumpes resolts per sentència i per nombre d'assumpes resolts per interlocutòria. Aquest comportament s'observa també per a l'any 2009, encara que en aquest cas el cost unitari dels assumpes resolts per interlocutòria és lleugerament inferior a l'observat en 2008, tenint en compte la taxa de creixement de les interlocutòries entre 2008 i 2009, del 14,67%.

La despesa per assumpte resolt creix a l'entorn del 9% anual, amb l'excepció del 2009, en el qual s'observa un decreixement del 1,16%. No obstant això aquestes xifres reflecteixen un comportament en termes nominals (la comparança en termes reals implicaria deflactor les quantitats presentades utilitzant algun dels deflactors

habitualment utilitzats, com l'IPC o el deflactor del PIB, entre altres possibilitats). La despesa per assumpte resolt mitjançant sentència és entre 3,5 i 3,8 vegades superior a la despesa de l'assumpte resolt per interlocutòria, sense considerar l'any 2006 en el qual el nombre de sentències i d'interlocutòries mostra xifres més similars. En el 2009 arriba a ser 4,1 vegades superior la despesa per assumpte resolt per sentència respecte al resolt per interlocutòria.

4.6 Pressupost associat a la desjudicialització dels casos: formulació d'escenaris

Malla de percentatge de reducció dels assumpes resolts en justícia ordinària (casos resolts per interlocutòries) i pressupost alliberat

En les Taules 11 i 12 presentem un conjunt d'escenaris dirigits a quantificar el pressupost de l'Administració de Justícia que podria quedar alliberat si un percentatge dels casos actualment resolts en Justícia Ordinària passessin a ser resolts per altres mètodes alternatius de resolució de conflictes. En la Taula 11 analitzem diferents supòsits relatius a la reducció de conflictes resolts per interlocutòries. En la Taula 12 realitzem la mateixa anàlisi, però tenint en compte una reducció en el nombre de casos resolts mitjançant sentència.

Taula 11. Malla de percentatge de reducció del assumpes resolts en justícia ordinària (casos resolts per interlocutòries) i pressupost alliberat

Percentatges de reducció	Nombre d'assumpes	Imports alliberats (*)
1,25%	10.445	2.470.887
1,5%	12.534	2.965.064
1,75%	14.623	3.459.242
2%	16.712	3.953.419
2,25%	18.801	4.447.597
2,5%	20.890	4.941.774
2,75%	22.979	5.435.952
3%	25.068	5.930.129

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de despesa del 2008. (*) Aquest import s'ha calculat suposant que l'activitat que condueix a les interlocutòries, com producte final, representa el 45% del pressupost total d'un òrgan judicial.

Si l'1,25% dels assumptes resolts mitjançant interlocutòries no arribessin a la justícia ordinària (i es resolguessin per tècniques ADR, com la mediació), el pressupost de l'Administració de Justícia podria quedar alliberat en xifres properes als 2,5 milions d'euros. Lògicament aquesta xifra haurà de ser relativitzada amb les despeses associades a la mediació per a amidar l'estalvi econòmic derivat, i que hi ha un seguit de despeses fixes d'infraestructura de l'Administració de Justícia. Per aquesta raó, i afegint que hi ha un increment del nombre d'assumpes que ingressen cada any, la quantitat alliberada podria ser inferior a l'anterior.

Malla de percentatge de reducció dels assumptes resolts en justícia ordinària (casos resolts per sentència) i pressupost alliberat

Taula 12. Malla de percentatge de reducció del assumptes resolts en justícia ordinària (casos resolts per sentència) i pressupost alliberat

Percentatges de reducció	Nombre d'assumpes	Imports alliberats(*)
0,25%	553	494.177
0,5%	1.105	988.355
0,75%	1.658	1.482.532
1%	2.211	1.976.710

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de despesa del 2008. (*) Aquest import s'ha calculat suposant que l'activitat que condueix a les sentències, com producte final, representa el 45% del pressupost total d'un òrgan judicial.

Si el 0,5% dels assumptes resolts mitjançant sentència es poguessin resoldre mitjançant tècniques ADR, el pressupost alliberat per a l'Administració de Justícia podria arribar a xifres properes al milió d'euros. Lògicament, i com hem comentat anteriorment per al cas de les interlocutòries, aquesta xifra hauria de ser relativitzada amb les despeses associades a la mediació per a amidar l'estalvi econòmic derivat. La conclusió, per tant, és la mateixa que assenyalàvem anteriorment, i és que, tenint en compte la tendència creixent que s'observa en el nombre d'assumpes que ingressen cada any, la quantitat alliberada podria ser força inferior a l'anterior.

5 La mediació: una via alternativa de resolució de conflictes

En l'epígraf anterior hem mostrat els resultats obtinguts amb la modelització de la part superior de la piràmide de litigiositat, directament associada amb justícia ordinària. L'objectiu ha estat doble:

1. Calcular i analitzar el comportament de les principals taxes sobre el funcionament de la justícia ordinària a Catalunya: taxa de congestió, taxa de pendència, taxa de sentència, taxa de resolució i taxa de litigiositat.

La raó: determinar des d'un punt de vista quantitatiu l'existència de congestió en el sistema judicial de la nostra Comunitat Autònoma, i per tant, justificar empíricament la conveniència de desenvolupar metodologies ADR.

2. Determinar els percentatges del pressupost de l'Administració de Justícia que podrien quedar alliberats si un determinat percentatge de casos actualment resolts en la fase superior de la piràmide passessin a l'etapa immediatament anterior.

L'objectiu actual és centrar-nos en la capa de la piràmide associada directament als processos de mediació, recollint directament els resultats ja obtinguts i presentats en l'apartat anterior. En el procés es parteix d'una premissa bàsica: la publicació el 30 de juliol de 2009 de la Llei 15/2009 de 22 de juliol, de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya, emmarcada en un corrent europeu d'actualització de les lleis de mediació. Tot tenint en compte que l'experiència a Catalunya s'associa fonamentalment a la mediació en l'àmbit familiar (Llei 1/2001, de 15 de març, de Mediació familiar de Catalunya).

En aquest apartat del capítol:

1. Analitzarem el comportament de les principals taxes en aquells procediments que segons la nova llei podrien ser objecte de resolució per mecanismes alternatius.
2. La interpretació dels valors obtinguts per a les taxes ens permetrà extreure conclusions sobre l'existència de congestió i pendència en procediments que poden ser resolts per vies alternatives.
3. Determinarem els costos associats a la mediació segons els criteris marcats per la nova llei (única-

- ment mediacions completes, desapareixent el criteri de mediació parcial).
4. Considerarem un màxim de sis sessions en la mediació dels conflictes, tot i que es tracta d'una dada encara pendent de reglamentar.
 5. Utilitzarem els percentatges de casos resolts mitjançant sentència, i de casos resolts mitjançant interlocutòries per generar malles de costos comparatius entre justícia ordinària i mediació.
 6. Plantejarem diferents escenaris de comparació, sota criteris mitjans, optimistes i pessimistes en relació als paràmetres bàsics considerats en la quantificació, com són el nombre de mediadors que intervenen en les sessions de mediació, el nombre de sessions emprades en el procés, el nombre de parts que intervenen i finalment, el percentatge de casos que finalitzen amb acord, i aquells en els quals el procés acaba en via judicial, ascendint per tant a la capa superior de la piràmide.
 8. En crisis familiars, matèries objecte d'acord, quan hi hagi vincles amb més d'una ordenació jurídica.
 9. Conflictes familiars entre persones de diferent nacionalitat o residents.
 10. Liquidació de béns en comunitat entre membres d'una família, temes relatius a successions o sorgits en l'empresa familiar.
 11. Conflictes en relacions de convivència d'ajuda mútua, acolliment de persones grans, tutela o guarda de fet.
 12. Qualsevol altre conflicte en l'àmbit del dret de la persona i de la família.
 13. Conflictes entre associacions i fundacions.
 14. Conflictes en l'àmbit de la propietat horitzontal.
 15. Diferències greus en l'àmbit de la convivència ciutadana i social.
 16. Conflictes derivats d'una diferent interpretació de la realitat, donada la diversitat cultural.
 17. Qualsevol altre conflicte de caràcter privat en el qual les parts han de mantenir relacions personals en el futur.

5.1 La Llei 15/2009 de 22 de juliol, de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya

La llei 15/2009 inclou la **mediació familiar** (conflictes de la persona i la família que poden ser plantejats judicialment), i la **mediació civil** (qualsevol qüestió en matèria de dret privat que pugui conèixer-se judicialment, i en la qual s'hagi trencat la comunicació personal entre les parts que han de mantenir relacions en el futur), i fa una enumeració d'assumptes mediables:

1. En situacions de nul·litat, separació o divorci, les matèries susceptibles de ser part al conveni regulador.
2. Acords de parelles d'unions estables, en trencar-se la convivència.
3. Liquidació de règims econòmics matrimonials.
4. Temes de dret dispositiu en filiació, adopció i acolliment, i situacions entre adoptat, família biològica, i pares biològics i adoptants.
5. Controvèrsies entre pàtria potestat, custòdia, i sistemes de custòdia compartida.
6. Relació entre parents (progenitors i descendents, avis i néts).
7. Obligació d'aliments entre parents.

Els dotze primers ítems estan relacionats amb la mediació familiar; els cinc últims amb mediació civil.

Tenint en compte les característiques dels assumptes que segons la llei podrien ser mediatos, el primer pas ha estat seleccionar aquells procediments que, dintre de justícia ordinària, podrien ser susceptibles de ser resolts per mediació, seleccionant per tant del total del moviment d'assumptes de justícia ordinària els que afecten únicament a Jurisdicció Civil. En un segon pas, i ja dintre de la Jurisdicció Civil, hem seleccionat els assumptes que responen a les categories recollides en la Llei de Mediació. Cal assenyalar que aquest procediment no ha estat senzill, i s'ha realitzat en col·laboració amb l'equip jurídic que també ha participat en l'elaboració del LBM. Sobretot, tenint en compte l'últim ítem del llistat presentat en la Llei, que assenyala directament com mediable "Qualsevol altre conflicte de caràcter privat en el qual les parts han de mantenir relacions personals en el futur", i que fa extensible el nombre de casos susceptibles de mediació a un elevat nombre de procediments.

La dinàmica de treball pel que fa a la forma d'obtenir els resultats ha estat molt similar a la presentada per a Justícia Ordinària. En primer lloc, i com veurem a continuació, hem estudiat el moviment d'assumptes en Jurisdicció Civil per al període d'estudi, 2006-2008. En

aquest cas, no es disposa a la data d'elaboració del present informe, de la informació actualitzada pel Consell General del Poder Judicial, per la qual cosa no ha estat possible incloure en aquest apartat les dades actualitzades de l'any 2009. A més, i amb l'ànim de sintetitzar els resultats, el tractament s'ha realitzat globalment per a tota Catalunya, sense entrar en la diferenciació per províncies com hem fet en l'apartat anterior.

Vegem a continuació les principals xifres sobre el moviment total d'assumpes en Jurisdicció Civil per procediments, així com el comportament de les principals taxes, per a passar a continuació a analitzar el comportament d'aquests valors tenint en compte únicament els procediments en els quals podria intervenir la mediació com via alternativa de resolució de conflictes.

5.2 Principals xifres sobre el moviment d'assumpes en Jurisdicció Civil, per procediments, període 2006-2008

En les Taules 13, 14 i 15 presentem en termes absoluts el comportament observat pel moviment d'assumpes en Jurisdicció Civil, tenint en compte les xifres sobre

el nombre d'assumpes ingressats en cada període, el nombre d'assumpes resolts, el nombre d'assumpes en tràmit al final de cada període, i finalment el nombre d'assumpes en tràmit a l'inici. Noteu que en aquest punt hem seleccionat tots aquells procediments en els quals el nombre d'assumpes ingressats en el període d'estudi ha estat diferent de zero, segons la informació publicada pel Consell General del Poder Judicial². Totes aquestes xifres ens permetran calcular les principals taxes indicatives de la situació de la justícia ordinària en aquest conjunt d'assumpes, és a dir, les taxes de litigiositat, resolució, pendència, congestió i litigiositat, la definició de les quals ja ha estat presentada en apartats anteriors d'aquest capítol.

Els procediments susceptibles de mediació han estat remarcats dintre de les pròpies taules mitjançant un ombreig (per a diferenciar-los d'aquells en els quals la mediació no seria possible), repetint el càlcul dels principals indicadors d'evolució de justícia ordinària per a aquest conjunt de casos. L'anàlisi del comportament de les principals taxes en aquells procediments que segons la nova Llei podrien ser objecte de resolució per mecanismes alternatius ens permetrà extreure conclusions rellevants sobre l'existència de congestió i pendència en procediments que podrien ser resolts per altres vies, justificant les tècniques ADR.

Taula 13. Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2006

(Assenyalat en gris els ítems que apareixen directament en la Llei de Mediació 15/2009, i aquells que podrien ser resolts per mediació tenint en compte l'ítem 17 de l'enumeració presentada en la Llei)

Procediments	Assumpes ingressats	Assumpes resolts	Assumpes en tràmit al final del període*	Assumpes en tràmit a l'inici del període
JURISDICCIÓ CONTENCIÓS SENSE DRET DE FAMÍLIA				
Ordinaris	22533	21645	20772	19884
Verbals arrendaticis	12440	12213	4403	4176
Verbals possessoris	485	440	236	191
Resta verbals	21359	20853	10312	9806
Canviaris	3744	3215	5768	5239
Monitoris	61098	52618	50500	42020
Divisió de Patrimonis	120	79	157	116
Mesures cautelars	1583	1482	600	499

Procediments	Assumptes ingressats	Assumptes resolts	Assumptes en tràmit al final del període*	Assumptes en tràmit a l'inici del període
PROCESSOS RELATIUS AL DRET DE FAMÍLIA				
Nul·litats matrimonials	17	31	17	31
Divorcis consensuats	18940	19206	2431	2697
Divorcis no consensuats	7177	5992	5084	3899
Separació consensuada	1628	1898	540	810
Separació no consensuada	490	1172	1268	1950
Efic. civil separació, dissolució o nul·litat	70	69	47	46
Mesures prèvies	2049	1873	721	545
Mesures coetànies	1497	1417	670	590
Mesures posteriors	32	21	19	8
Modificació mesures consensuades	650	590	211	151
Modificació mesures no consensuades	1423	1310	876	763
J.Ordinaris	107	111	114	118
J.Verbals	732	720	537	525
Sobre la Capacitat de les Persones	2404	2052	1180	828
Liquidació Règim Econ. Matrimonial	158	139	127	108
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni Consensuat	1088	1062	302	276
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni no Consensuat	1404	1359	894	849
Resta incidents	1312	1215	457	360
Altres contenciosos	278	235	247	204
INTERNAMENTS				
Internaments amb desplaçament	5139	5082	192	135
Resta internaments	2625	2580	1697	1652
JURISDICCIÓ VOLUNTÀRIA				
Adopcions nacionals	436	420	201	185
Acolliments nacionals	79	80	42	43
Proc.Esterilització Incapaços	18	14	12	8

Procediments	Assumptes ingressats	Assumptes resolts	Assumptes en tràmit al final del període*	Assumptes en tràmit a l'inici del període
Altres	15541	13184	11407	9050
Proc. derivats de l'ordre de protecció	148	0	148	0

Font: Consell General del Poder Judicial, 2009. *Elaboració pròpia: Assumptes en tràmit a l'inici del període + Assumptes ingressats en el període – Assumptes resolts en el període. Casos seleccionats: procediments amb nombre d'assumptes ingressats en el període diferent de zero.

Taula 14. Moviment d'assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2007

Procediments	Assumptes ingressats	Assumptes resolts	Assumptes en tràmit al final del període*	Assumptes en tràmit a l'inici del període
JURISDICCIO CONTENCIÓS SENSE DRET DE FAMÍLIA				
Ordinaris	23588	23282	21019	20713
Verbals arrendaticis	13156	12673	4763	4280
Verbals possessoris	295	300	194	199
Resta verbals	23637	23119	10745	10227
Canviaris	4288	3543	6200	5455
Monitoris	70836	67137	52400	48701
Divisió de Patrimonis	115	90	175	150
Mesures Cautelars	1551	1478	645	572
PROCESSOS RELATIUS AL DRET DE FAMÍLIA				
Nul·litats matrimonials	26	21	20	15
Divorcis consensuats	17142	17276	2302	2436
Divorcis no consensuats	6218	6267	4843	4892
Separació consensuada	1204	1268	432	496
Separació no consensuada	362	555	891	1084
Efic. civil separació, dissolució o nul·litat	55	54	48	47
Mesures prèvies	2006	1961	680	635
Mesures coetànies	1547	1561	596	610
Mesures posteriors	21	23	19	21
Modificació mesures consensuades	739	731	210	202
Modificació mesures no consensuades	1635	1535	969	869

Taula 14 (cont.) Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2007

Procediments	Assumpes ingressats	Assumpes resolts	Assumpes en tràmit al final del període*	Assumpes en tràmit a l'inici del període
J.Ordinaris	116	88	138	110
J.Verbals	769	703	551	485
Sobre la Capacitat de les Persones	2662	2536	1332	1206
Liquidació Règim Econ. Matrimonial	186	159	151	124
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni Consensuat	1211	1167	361	317
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni no Consensuat	1545	1467	988	910
Resta incidents	1375	1311	525	461
Altres contenciosos	344	286	243	185
INTERNAMENTS				
Internaments amb desplaçament	5844	5704	341	201
Resta internaments	2282	2200	1802	1720
JURISDICCIO VOLUNTÀRIA				
Adopcions nacionals	394	391	206	203
Acolliments nacionals	77	75	44	42
Proc.Esterilització Incapaços	13	17	8	12
Altres	17414	15930	12223	10739
Proc. derivats de l'ordre de protecció	76	0	76	0

Font: Consell General del Poder Judicial, 2009. *Elaboració pròpia: Assumpes en tràmit a l'inici del període + Assumpes ingressats en el període – Assumpes resolts en el període. Casos seleccionats: procediments amb nombre d'assumpes ingressats en el període diferent de zero.

Taula 15. Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2008

Procediments	Assumpes ingressats	Assumpes resolts	Assumpes en tràmit al final del període*	Assumpes en tràmit a l'inici del període
JURISDICCIO CONTENCIÓS SENSE DRET DE FAMÍLIA				
Ordinaris reclamació circulació vehicles	2933	1951	982	0
Ordinaris propietat horitzontal	1178	753	425	0
Resta ordinaris	22062	21393	21838	21169

Procediments	Assumptes ingressats	Assumptes resolts	Assumptes en tràmit al final del període*	Assumptes en tràmit a l'inici del període
Verbals arrendaticis	15250	14302	5675	4727
Verbals precaris	429	327	102	0
Verbals possessoris	260	281	132	153
Verbals reclamació circulació vehicles	5909	4322	1587	0
Verbals propietat horitzontal	842	508	334	0
resta verbals	17558	18291	9881	10614
Canviaris	8014	4864	9066	5916
Monitoris	113653	90765	73223	50335
Divisió de Patrimonis	109	111	164	166
Mesures cautelars	1533	1556	600	623

PROCESSOS RELATIUS AL DRET DE FAMÍLIA

Nul·litats matrimonials	22	22	21	21
Divorcis consensuats	15078	15525	2157	2604
Divorcis no consensuats	6076	5659	5043	4626
Separació consensuada	1148	1206	301	359
Separació no consensuada	326	415	566	655
Efic. civil separació, dissolució o nul·litat	41	55	20	34
Mesures prèvies	2124	2108	641	625
Mesures coetànies	1698	1592	664	558
Mesures posteriors	17	24	10	17
Modificació mesures consensuades	868	798	288	218
Modificació mesures no consensuades	1826	1770	1072	1016
J.Ordinaris	99	118	78	97
J.Verbals	685	747	518	580
Sobre la Capacitat de les Persones	2829	2657	1564	1392
Liquidació Règim Econ.Matrimonial	174	169	159	154
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni Consensuat	1359	1323	385	349
Guarda,Custòdia, Alimentació Fill menor Matrimoni no Consensuat	1745	1572	1088	915
Resta incidents	1789	1751	540	502
Altres contenciosos	433	399	251	217

Procediments	Assumpes ingressats	Assumpes resolts	Assumpes en tràmit al final del període*	Assumpes en tràmit a l'inici del període
INTERNAMENTS				
Internaments amb desplaçament	6568	6059	844	335
Resta internaments	1839	2210	1466	1837
JURISDICCIO VOLUNTÀRIA				
Adopcions nacionals	302	330	173	201
Adopcions internacionals	59	49	10	0
Acolliments nacionals	35	55	21	41
Acolliments internacionals	3	1	2	0
Proc.Esterilització Incapaços	27	22	13	8
Declaracions hereus abintestat	1299	1069	230	0
Altres	10605	12246	10018	11659
Proc. derivats de l'ordre de protecció	57	0	57	0

Font: Consell General del Poder Judicial, 2009. *Elaboració pròpia: Assumpes en tràmit a l'inici del període + Assumpes ingressats en el període – Assumpes resolts en el període. Casos seleccionats: procediments amb nombre d'assumpes ingressats en el període diferent de zero.

Tenint en compte les taules anteriors, el total d'assumpes en Jurisdicció Civil que han estat tinguts en compte en l'anàlisi, atenent als procediments presentats, apareix en la Taula 16.

Taula 16. Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), total, Catalunya, 2006-2008

	2006	2007	2008
Assumpes ingressats	188.804	202.729	248.861
Assumpes resolts	174.377	194.908	219.375
Assumpes en tràmit al final del període	122.189	126.140	152.209
Assumpes en tràmit a l'inici del període	107.762	118.319	122.723
Assumpes resolts mitjançant sentència*	62.448	61.695	62.753
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria**	111.929	133.213	156.622

Font: Consell General del Poder Judicial (2009) i elaboració pròpia (suma resolucions jutjats primera instància, jutjats primera instància família, jutjats primera instància e instrucció). Casos seleccionats: procediments amb nombre d'assumpes ingressats cada any diferent de zero.

*Total d'assumpes resolts per sentència (Jurisdicció Civil a Catalunya): 74.550 casos (any 2006); 74.626 casos (any 2007); 76.144 casos (any 2008). Xifres presentades a la Taula 16: nombre estimat d'assumpes resolts mitjançant sentència en aquells procediments en els quals el nombre d'assumpes ingressats en els anys d'estudi és diferent de zero.

**Total d'assumpes resolts per interlocutòria (Jurisdicció Civil a Catalunya): 151.165 casos (any 2006); 173.112 casos (any 2007); 196.534 casos (any 2008). Xifres presentades a la Taula 16: nombre estimat d'assumpes resolts mitjançant interlocutòria en aquells procediments en els quals el nombre d'assumpes ingressats en els anys d'estudi és diferent de zero. Obtingut per diferència entre el nombre total d'assumpes resolts i aquells resolts per sentència. El nombre d'interlocutòries pot resultar sobreestimat tenint en compte que la suma de sentències i interlocutòries en justícia ordinària no és igual al total d'assumpes resolts (veure Taula 3).

D'altra banda, el total d'assumpes tenint en compte els epígrafs de la Llei de Mediació apareix a la Taula 17.

Taula 17. Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), Total, Segons epígrafs de la Llei de Mediació, Catalunya, 2006-2008

	2006	2007	2008
Assumpes ingressats	165.333	177.100	228.466
Assumpes resolts	153.517	171.057	197.769
Assumpes en tràmit al final del període	108.733	111.690	139.581
Assumpes en tràmit a l'inici del període	96.917	105.647	108.884

Font: Consell General del Poder Judicial (2009) i elaboració pròpia (suma resolucions jutjats primera instància, jutjats primera instància família, jutjats primera instància e instrucció). Casos seleccionats: procediments amb nombre d'assumpes ingressats cada any diferent de zero.

Finalment, les taxes de variació tenint en compte les dades presentades a les Taules 16 i 17 són les següents:

Taula 18. Moviment d'assumpes Jurisdicció Civil (per procediments), Taxes de variació, Catalunya, 2006-2008

	2007/2006	2008/2007
Assumpes ingressats	7,38%	22,76%
Assumpes resolts	11,77%	12,55%
Assumpes en tràmit al final del període	3,23%	20,67%
Assumpes en tràmit a l'inici del període	9,80%	3,72%
Assumpes resolts mitjançant sentència	-1,21%	1,71%
Assumpes resolts mitjançant interlocutòria	19,02%	17,57%

Font: Elaboració pròpia.

Com es desprèn de la taula anterior, s'ha produït un notable increment en el nombre d'assumpes ingressats en l'any 2008 respecte al 2007. La tendència creixent que ja es venia observant en el 2007 respecte al 2006 (d'un 7,38%) s'accentua en el 2008, arribant a un creixement del 22,76%. Les dades reflecteixen com el nombre d'assumpes resolts en aquesta jurisdicció ha crescut també en el període d'estudi, però el creixement ha estat menys marcat, del 11,77% entre 2006 i 2007, i del 12,55% entre 2008 i 2007. L'elevat creixement del nombre d'assumpes en tràmit al final de l'any 2008 posa de manifest com l'increment en la capacitat resolutiva d'aquest tipus de jutjats no ha estat suficient per a absorbir l'augment d'assumpes ingressats, comportament que quedarà reflectit en la taxa de congestió obtinguda, com veurem posteriorment.

Quan les taxes de variació les calculem tenint en compte els procediments relacionats amb els epígrafs de la

Llei de Mediació, els resultats encara són més marcats. Tal com es desprèn de la Taula 19, el creixement del nombre d'assumpes ingressats arriba en el 2008 a la xifra del 29% quan comparem amb els assumpes ingressats en l'any 2007. La tendència creixent del nombre d'assumpes ingressats ja es venia observant en el període 2007-2006, encara que en aquest cas va ser del 7,12%. El nombre d'assumpes resolts també ha anat creixent quan tenim en compte únicament els epígrafs de la Llei de Mediació amb una taxa de variació positiva del 15,62% en el 2008 respecte al 2007, taxa que va ser del 11,43% entre 2007 i 2006. No obstant això, i com ja s'intueix de l'important increment observat en els assumpes en tràmit al final del 2008, la taxa de congestió en relació a aquells procediments que podrien ser resolts per mediació serà molt elevada, el que pot justificar el desenvolupament d'aquest sistema com metodologia alternativa de resolució de conflictes.

Taula 19. Moviment de assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Taxes de variació, Catalunya, 2006-2008. Segons epígrafs Llei de Mediació

	2007/2006	2008/2007
Assumptes ingressats	7,12%	29,00%
Assumptes resolts	11,43%	15,62%
Assumptes en tràmit al final del període	2,72%	24,97%
Assumptes en tràmit a l'inici del període	9,01%	3,06%

Font: Elaboració pròpia.

5.3 Taxes de litigiositat en Jurisdicció Civil (per cada 100 habitants)

Les taxes de litigiositat per cada 100 habitants a Catalunya, en Jurisdicció Civil, apareixen reflectides a la Taula 20. A la segona fila es presenta el resultat però pels epígrafs que apareixen en la Llei de Mediació. Tal com es pot observar a la Taula 21 les taxes han crescut notablement al llarg de l'any 2008, amb un creixement del 20,20% per al total de procediments considerats en

Jurisdicció Civil, i més elevat, del 26,31% quan tenim en compte els epígrafs recollits en la Llei de Mediació. Entre 2006 i 2008 ha augmentat pràcticament en una unitat el nombre de litigis que podrien ser susceptibles de mediació, per cada 100 habitants. La tendència creixent observada en el nombre de litigis oberts en aquesta jurisdicció pot ser un argument per a justificar el desenvolupament de metodologies alternatives de resolució de conflictes com la mediació, que contribueixin a la desconnexió del sistema.

Taula 20. Taxes de litigiositat Jurisdicció Civil (per cada 100 habitants), Catalunya, 2006-2008

	2006	2007	2008
Total	2,65	2,81	3,38
Total (segons epígrafs Llei de Mediació)	2,32	2,46	3,10

Font: Elaboració pròpia. Xifres de població per Catalunya (INEbase, 2009): 7.134.697 hab. (2006); 7.210.508 hab. (2007); 7.364.078 hab. (2008).

Taula 21. Taxes de litigiositat Jurisdicció Civil (per cada 100 habitants), Taxes de variació, Catalunya, 2006-2008

	2007/2006	2008/2007
Total	6,25%	20,20%
Total (segons epígrafs Llei de Mediació)	5,99%	26,31%

5.4 Taxa de resolució, taxa de pendència, taxa de sentència i taxa de congestió en Jurisdicció Civil a Catalunya

Els principals indicadors utilitzats en el mesurament de la justícia ordinària són ara presentats per a l'àm-

bit de la Jurisdicció Civil (Taula 22), i de manera més concreta per a aquells procediments recollits en la Llei de Mediació (Taula 23). Ens referim a la taxa de resolució, la taxa de pendència, la taxa de sentència i la taxa de congestió. Totes han estat definides anteriorment, en l'apartat relacionat amb justícia ordinària.

Taula 22. Principals taxes sobre Jurisdicció Civil, Catalunya, 2006-2008

	2006	2007	2008
Taxa de resolució	0,92	0,96	0,88
Taxa de pendència	0,70	0,65	0,69
Taxa de sentència	0,36	0,32	0,29
Taxa de congestió	1,70	1,65	1,69

Font: Elaboració pròpia.

Taula 23. Principals taxes sobre Jurisdicció Civil, Catalunya, 2006-2008, segons epígrafs Llei de Mediació

	2006	2007	2008
Taxa de resolució	0,93	0,97	0,87
Taxa de pendència	0,71	0,65	0,71
Taxa de congestió	1,71	1,65	1,71

Font: Elaboració pròpia.

La taxa de resolució en Jurisdicció Civil, calculada com ja sabem com el quocient entre els assumptes resolts i els ingressats en un determinat període, ha disminuït notablement en l'any 2008 trencant el comportament observat en el període precedent, en el qual havia augmentat respecte a 2006. Com la taxa pren valors inferiors a la unitat es dedueix que el nombre d'assumpes resolts és menor que el nombre d'assumpes ingressats, augmentant el nombre de casos pendents de resoldre. El comportament d'aquesta taxa quan tenim en compte els epígrafs que apareixen en la Llei de Mediació és molt similar. Recordem a més que en el càlcul d'aquesta taxa no es té en compte l'existència d'assumpes pendents de resoldre procedents de períodes anteriors, pel que la congestió pot ser més accentuada.

La taxa de pendència es calcula com el quocient entre els assumptes pendents al final d'un període i els assumptes resolts en el mateix. Els resultats obtinguts revelen un augment en la taxa de pendència en el 2008 en Jurisdicció Civil, tornant en el cas dels epígrafs considerats en la Llei de Mediació a les xifres observades en l'any 2006. No obstant això, el fet que el nombre d'assumpes en tràmit al final de cada període sigui inferior al nombre d'assumpes resolts en els mateixos fa que les taxes de pendència observades prenguin valors inferiors a la unitat.

La taxa de congestió, calculada com el quocient entre el nombre d'assumpes pendents al final de cada període més els assumptes registrats en el mateix en el numerador, i el nombre d'assumpes resolts en el denominador, mostra en el cas de la Jurisdicció Civil i també per al cas concret dels epígrafs recollits en la Llei de Mediació

valors notablement superiors a la unitat, sent un indicador evident de l'existència d'un sistema congestionat. Les xifres, lleugerament superiors per al cas dels epígrafs recollits en la Llei de Mediació, han tornat a arribar en l'any 2008 als valors observats en el 2006, sent aproximadament un 70% superiors al valor òptim d'1 (que indicaria que el nombre d'assumpes en tràmit al final de cada període és zero, és a dir, que s'haurien resolt tots els casos de cada jutjat).

Finalment, respecte a la taxa de sentència, les xifres obtingudes revelen un decreixement en el percentatge d'assumpes resolts mitjançant sentència enfront d'altres mètodes en Jurisdicció Civil, al llarg del període 2006-2008.

6 El cost de la mediació

El cost econòmic dels assumptes judicials ha estat analitzat en l'epígraf 1.4.5. Com hem assenyalat, partint de les hipòtesis de treball establertes, la despesa per assumpte resolt mitjançant sentència pot ser entre 3,5 i 4,1 vegades superior a la despesa de l'assumpte resolt per interlocutòria, tal com es desprèn de la Taula 10.

L'objectiu d'aquest apartat és estimar el cost esperat de la mediació i comparar els resultats obtinguts amb aquells que es derivarien si els casos analitzats haguessin estat resolts en justícia ordinària. Els resultats obtinguts ens

permetran obtenir unes primeres conclusions en relació a l'eficiència del desenvolupament de la mediació com metodologia alternativa de resolució de conflictes, efectuant un mesurament del potencial estalvi esperat, i de les situacions en les quals aquest pot produir-se. No obstant això és necessari remarcar que es tracta d'unes primeres estimacions que haurien de ser revisades a mesura que es disposi de més experiència sobre l'aplicació d'aquesta metodologia alternativa de resolució.

La dinàmica seguida en l'elaboració d'aquest apartat, i que facilitarà la interpretació dels resultats obtinguts, ha estat la següent.

En primer lloc, l'equip de treball ha establert unes hipòtesis bàsiques de partida tenint en compte els costos associats a la prestació pública dels serveis de mediació, fonamentalment respecte a la durada de les sessions, el seu nombre màxim, i el cost econòmic de cada sessió (tenint en compte el nombre de mediadors que intervinguen i el nombre de parts intervingudes).

En segon lloc, s'ha utilitzat el treball de camp realitzat pels diferents equips que han participat en l'elaboració del Llibre Blanc de la Mediació (associats a diferents àmbits d'aplicació de la mediació) per a obtenir estimacions sobre el valor mitjà dels diferents paràmetres tinguts en compte en la quantificació. Fonamentalment s'ha realitzat una anàlisi exhaustiva dels resultats obtinguts en aquells àmbits en els quals la mediació es planteja com un mètode alternatiu de resolució de conflictes, és a dir, en aquells àmbits en els quals la mediació podria arribar a reduir la congestió existent en el sistema judicial. Des d'aquest punt de vista, la mediació realitzada en àmbits concrets com l'escolar, encara que ha estat tinguda en compte en l'anàlisi exploratori, no ha estat finalment considerada en la quantificació de paràmetres, donat el reduït nombre de conflictes que en aquest àmbit arriben a la via judicial.

En tercer i últim lloc s'han plantejat diferents escenaris sobre resolució de conflictes per mediació, tenint en compte el moviment d'assumptes en l'àmbit de la Jurisdicció Civil que responen als epígrafs de la Llei de Mediació (i que ja ha estat analitzat al llarg del capítol), i els resultats que resultarien de derivar una part d'aquest conjunt a la via mediadora.

En el plantejament d'escenaris hem tingut en compte d'una banda comportaments mitjans (fonamentalment respecte al nombre de sessions de mediació, i respecte al nombre de parts que han intervingut), i per l'altra comportaments extrems (màxims i mínims quant al nombre de sessions i de parts intervingudes). A més, hem tingut en compte els percentatges d'acords arribats en mediació, tal com es deriva del treball de camp rea-

litzat pels altres equips, i paral·lelament els percentatges de casos en els quals la mediació no ha finalitzat amb acord, derivant-se el conflicte a la via judicial (i produint-se, per tant, un sobrecost en el procés, com a conseqüència d'addicionar al cost de la mediació el cost de la justícia ordinària). No obstant això, i respecte a aquesta última situació, és necessari assenyalar que a partir dels diferents workshops realitzats en l'elaboració del present treball s'ha deixat evidència que la mediació, encara que no derivi en acord, pot comportar una sèrie d'avantatges en termes socials. Ens referim al fet que es pot constituir en una de les vies fonamentals per a millorar la relació entre parts que, d'una manera o d'una altra, han de tenir contacte en el futur. La quantificació d'aquest avantatge és difícil de portar a terme, però ha de quedar palesa la seva existència.

Els costos associats a la prestació pública de la mediació

Utilitzant com a base els costos associats a la prestació pública³ dels serveis de mediació tenim els següents paràmetres de partida:

- **Durada de la mediació** (article 17 de la Llei 15/2009): no pot excedir els 60 dies hàbils comptats des del dia de la reunió inicial, prorrogables 30 dies més a petició motivada de la persona mediadora i de les parts (reducció de la durada en 90 dies respecte a la Llei 1/2001: reconeixia 90 dies des de la reunió inicial prorrogables en tres mesos).
- **Fixació del nombre màxim de sessions**: pendent de reglamentar encara que s'espera mantenir el criteri existent d'un màxim de 6 sessions, que poden concloure amb o sense acord.
- **Cost de la mediació**: varia en funció de les parts enfrontades⁴, de manera que quan siguin dues les parts enfrontades la tarifa esperada és de 30 euros per part en cada sessió de mediació, despareixent el concepte de mediació parcial. El cost esperat màxim s'estipula, per tant, en 180 euros per part (6 sessions, 30 euros/sessió/part). Quan en el procés hagi tres o més parts enfrontades la tarifa esperada és de 20 euros per part en cada sessió de mediació. El cost màxim s'estipula, per tant, en 120 euros per part (6 sessions, 20 euros/sessió/part).

L'anàlisi exhaustiu del treball de camp realitzat pels diferents equips que han participat en l'elaboració del Llibre Blanc de la Mediació permet extreure una sèrie de con-

clusions rellevants sobre el comportament mitjà d'aquells paràmetres que seran després fonamentals en l'elaboració d'escenaris de costos. Bàsicament, les conclusions més rellevants són les que es detallen a continuació.

En general, i com síntesi dels diferents resultats obtinguts pels equips, podem indicar que:

1. El nombre mitjà de sessions utilitzades en els diferents processos de mediació (en els diferents àmbits) oscil·la entre dos i tres sessions (encara que en el cas de les mediacions familiars realitzades fora del Centre de Mediació Familiar de Catalunya el nombre mitjà de sessions s'aproxima a quatre).
2. És freqüent la intervenció d'un solo mediador en els processos (moda de les distribucions, per àmbits de mediació, igual a 1).
3. El nombre mitjà de parts enfrontades en els processos de mediació oscil·la entre dues i tres.
4. En general, la durada dels processos de mediació sol ser inferior a tres mesos.
5. El percentatge d'acords derivats dels processos de mediació és superior al 75% (del 78,15%, tenint en compte el nombre total de mediacions analitzades en l'estudi, per a tots els camps d'actuació considerats).
6. El percentatge de mediacions sense acord és, per tant, del 21,85%, encara que atenent al resultat proporcionat per l'equip de mediació comunitària, en un 16% dels casos la mediació, encara que no hagi acabat en acord, es pot considerar productiva.

La formulació de les hipòtesis a tenir en compte en el disseny d'escenaris sobre el cost esperat de la mediació i la seva comparança amb els costos de la justícia ordinària s'ha realitzat tenint en compte diferents plantejaments sobre el nombre de sessions emprades en el procés de mediació, el nombre de mediadors que intervenen, el nombre de parts enfrontades, el percentatge de mediacions amb acord (parcial, total, verbal o escrit), i el percentatge de mediacions sense acord, tot això sobre la base de les principals conclusions que acabem de detallar segons el treball desenvolupat pels equips.

Els resultats obtinguts tenint en compte que els percentatges de casos resolts mitjançant interlocutòries i sentències són els mateixos que els observats en justícia ordinària, globalment considerats, apareixen a les Taules 26 i 27 (a, b i c, respectivament), per als anys 2007 i 2008. La lectura de les taules és la següent. En cadascuna d'elles es presenten els resultats derivats de la formulació de diferents escenaris, tant des del punt de vista del percentatge de casos que podrien ser tractats en mediació versus justícia ordinària, com de les característiques dels processos de

mediació. Tenint en compte la primera aproximació, hem formulat fins a sis escenaris diferents, començant per una situació en la qual suposem que el 95% dels assumptes segueixen sent tractats en justícia ordinària i un 5% passarien a la via de la mediació. Posteriorment hem anat augmentant de forma progressiva el nombre de casos que passarien a la via mediadora descongestionant la via judicial, fins a arribar a una situació que des del nostre punt de vista es podria considerar extrema, del 50% en justícia ordinària i el 50% restant en mediació.

En relació al procés de la mediació, els càlculs s'han realitzat considerant cinc escenaris. Dos escenaris mitjans, en els quals el nombre de sessions utilitzades en la mediació ha estat tres (amb dos i tres parts enfrontades, respectivament); un escenari optimista, en el que només s'han necessitat dues sessions; i finalment dos escenaris pessimistes en els que s'han necessitat cinc i sis sessions, amb tres i cinc parts enfrontades, respectivament. En totes les situacions hem suposat la intervenció d'un sol mediador, i hem inclòs un percentatge de no acord del 22%, segons l'estimació de paràmetres realitzada sobre la base del treball de camp dels diferents equips.

És necessari destacar, evidentment, que la formulació d'escenaris podria haver estat més exhaustiva, però l'objectiu ha estat mostrar resultats associats a comportaments mitjans i extrems, que ens ajudin a extreure unes primeres conclusions sobre el cost esperat de la mediació, i sobre els seus màxims i mínims. No obstant això, és necessari assenyalar que els comportaments extrems presentats poden ser difícils d'ocórrer en la pràctica, atès que en el nostre plantejament suposem que el total de casos que recauen en la via de mediació són resolts en un nombre mínim o màxim de sessions (o almenys en un nombre baix o elevat de sessions, respectivament), i que el nombre de parts enfrontades és el mínim (dues parts enfrontades), o pren valors elevats (fixats en sis parts intervingudes com a màxim). Des d'aquest punt de vista, com veurem en l'Escenari E, suposarem per exemple que el 25% dels casos que estan en mediació són casos molt complexos, amb un elevat nombre de parts enfrontades, que requereixen d'un elevat nombre de sessions. En aquest escenari, el cost esperat de la mediació podria ser elevat, tenint en compte el cost individual de cada sessió de mediació, per cada part. La relaxació d'aquest escenari, suposant que del 25% només una part afectés a un elevat nombre de parts enfrontades i amb un elevat nombre de sessions, i la resta respongués a un comportament mitjà, derivaria en un cost esperat de la mediació notablement inferior.

De forma prèvia, a les Taules 24 i 25 presentem el cost esperat si tots els casos analitzats s'haguessin resolt per justícia ordinària, tenint en compte el total de assumptes

de Jurisdicció Civil (Taula 24), i els epígrafs recollits en la Llei de Mediació (Taula 25). Per a realitzar els càlculs tenim en compte el cost unitari de la resolució dels assumptes per interlocutòria o per sentència, tal com ha estat calculat en pàgines anteriors (Taula 10).

La interpretació dels resultats obtinguts presentats en les Taules 26 i 27 (a, b i c) és la següent.

En la primera columna “Cost de justícia ordinària” presentem el cost esperat per al percentatge de casos, que segons cada escenari (veure lectura superior de les taules), són tractats en justícia ordinària, tenint en compte els percentatges de resolució per interlocutòria i per sentència presentats en la Taula 24. Per exemple, en el primer escenari presentat en la Taula 26, que suposa que un 95% dels assumptes són resolts en justícia ordinària i un 5% en mediació, el cost esperat per als primers és d’aproximadament 68,8 milions d’euros.

En la segona columna, “Cost de la mediació”, presentem el cost esperat per al percentatge de casos tractats en mediació. En l’escenari analitzat, per al 5% restant. La variació observada en aquesta columna respon a cadascun dels escenaris considerats (des de l’A fins a l’E), respecte a les parts intervingudes, el nombre de mediadors, el nombre de sessions de mediació i el percentatge d’acords arribats. A manera d’exemple, en el cas analitzat, el cost esperat de la mediació oscil·la des de 1 milió d’euros en l’escenari més optimista, fins als 5 milions d’euros en l’escenari més pessimista. El valor esperat, tenint en compte els escenaris mitjans considerats, seria de 1,5 i 2 milions d’euros, respectivament.

En la tercera columna “Cost sense acord” es presenta el cost esperat d’aquells assumptes en els quals la mediació ha finalitzat sense acord entre les parts, suposant, per

tant, que els casos han tornat a justícia ordinària. El cost per a aquests casos ha estat calculat tenint en compte, de nou, els percentatges de casos resolts per interlocutòries i sentències, com ja havíem fet en la primera columna.

Finalment la quarta columna, “Estalvi esperat” és el resultat de comparar el cost esperat total en l’escenari plantejat (per tant, el resultat de sumar les tres columnes anteriors, de cost de justícia ordinària, cost de la mediació, i cost dels assumptes sense acord) amb el cost esperat si tots els assumptes s’haguessin tractat en justícia ordinària, sense arribar a la via mediadora (aquesta xifra és la presentada en la Taula 25: per exemple, 72,4 milions d’euros aproximadament per a l’escenari analitzat).

En el Gràfic 1 presentem la visualització dels resultats presentats en les Taules 26 i 27, per als anys 2007 i 2008 respectivament, tenint en compte els costos esperats si tots els assumptes són tractats en la via ordinària de la Jurisdicció Civil (barres granades), i si es produeix una desviació d’assumptes a mediació (barres blaves). La diferència d’altura entre les dues barres indica l’estalvi esperat en cadascun dels escenaris plantejats.

En termes generals, els resultats obtinguts posen de manifest xifres d’estalvi esperat positives en tots els casos analitzats, amb l’excepció de l’Escenari E, comentat anteriorment. La mediació es presenta, per tant, com una via alternativa de resolució de conflictes que pot ser eficient en termes econòmics. A tot això, i per a concloure, cabria afegir també l’avantatge que aquesta via alternativa de resolució de conflictes duu associada quant a temps de resolució, tenint en compte les durades establertes per a l’abast d’acords segons l’article 17 de la Llei 15/2009 de Mediació, de tres mesos com a màxim a partir de la reunió inicial.

Taula 24. Cost dels assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2007-2008

	2007			2008		
	Freqüència Absoluta	Freqüència relativa	Cost Associat (euros)	Freqüència absoluta	Freqüència relativa	Cost Associat (euros)
Assumptes resolts mitjançant sentència	61.695	31.65%	51.227.209	62.753	28.61%	56.109.967
Assumptes resolts mitjançant interlocutòria	133.213	68.35%	31.301.059	156.622	71.39%	37.050.500
Total	194.908	100%	82.528.268	219.375	100%	93.160.467

Font: Elaboració pròpia. Inclosos procediments en els quals el nombre d’assumptes ingressats en cada període ha estat diferent de zero. Cost assumpte resolt per sentència: 830,33€ (any 2007); 894,14€ (any 2008); Cost assumpte resolt per interlocutòria: 234,97€ (any 2007); 236,56€ (any 2008) –segons resultats presentats en la Taula 10–.

Taula 25. Cost dels assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya, 2007-2008, segons epígrafs Llei de Mediació

	2007			2008		
	Freqüència absoluta	Freqüència relativa*	Cost Associat (euros)	Freqüència absoluta	Freqüència relativa*	Cost Associat (euros)
Assumpes resolts mitjançant sentència	54.145	31.65%	44.958.507	56.573	28.61%	50.583.759
Assumpes resolts mitjançant auto	116.912	68.35%	27.470.731	141.196	71.39%	33.401.438
Total	171.057	100%	72.429.238	197.769	100%	83.985.197

* S'estableix com hipòtesi de partida que els percentatges d'assumpes resolts mitjançant sentència, i d'assumpes resolts mitjançant interlocutòries corresponen als observats per al total d'assumpes a Jurisdicció Civil inclosos en l'estudi.

Font: Elaboració pròpia. Inclosos procediments en els quals el nombre d'assumpes ingressats en cada període ha estat diferent de zero. Cost assumpte resolt per sentència: 830,33€ (any 2007); 894,14€ (any 2008); Cost assumpte resolt per interlocutòria: 234,97€ (any 2007); 236,56€ (any 2008) –segons resultats presentats en la Taula 10–.

Taula 26a. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2007, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenari ^a	Any 2007 ^b							
	95% Justícia Ordinària – 5% Mediació				90% Justícia Ordinària – 10% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	68.807.776	1.539.513	796.722	1.285.227	65.186.314	3.079.026	1.593.443	2.570.455
Escenari B (mitjà)	68.807.776	2.052.684	796.722	772.056	65.186.314	4.105.368	1.593.443	1.544.113
Escenari C (optimista)	68.807.776	1.026.342	796.722	1.798.398	65.186.314	2.052.684	1.593.443	3.596.797
Escenari D (pessimista)	68.807.776	2.565.855	796.722	258.885	65.186.314	5.131.710	1.593.443	517.771
Escenari E (pessimista)	68.807.776	5.131.710	796.722	-2.306.970	65.186.314	10.263.420	1.593.443	-4.613.939

^b Nombre d'assumpes susceptibles de mediació any 2007: 171.057.
^c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).
^d Si tots els assumptes fossin resolts en justícia ordinària el cost esperat seria de 72.429.238 euros per a l'any 2007.

^a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

Taula 26b. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2007, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenaris ^a	Any 2007 ^b							
	85% Justícia Ordinària – 15% Mediació				80% Justícia Ordinària – 20% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	61.564.852	4.618.539	2.390.165	3.855.682	57.943.390	6.158.052	3.186.886	5.140.909
Escenari B (mitjà)	61.564.852	6.158.052	2.390.165	2.316.169	57.943.390	8.210.736	3.186.886	3.088.225
Escenari C (optimista)	61.564.852	3.079.026	2.390.165	5.395.195	57.943.390	4.105.368	3.186.886	7.193.593
Escenari D (pessimista)	61.564.852	7.697.565	2.390.165	776.656	57.943.390	10.263.420	3.186.886	1.035.541
Escenari E (pessimista)	61.564.852	15.395.130	2.390.165	-6.920.909	57.943.390	20.526.840	3.186.886	-9.227.879

a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

b Nombre d'assumptes susceptibles de mediació any 2007: 171.057.

c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).

d Si tots els assumptes fossin resultats en justícia ordinària el cost esperat seria de 72.429.238 euros per a l'any 2007.

Taula 26c. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2007, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenaris ^a	Any 2007 ^b							
	75% Justícia Ordinària – 25% Mediació				50% Justícia Ordinària – 50% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	54.321.929	7.697.565	3.983.608	6.426.136	36.214.619	15.395.130	7.967.216	12.852.273
Escenari B (mitjà)	54.321.929	10.263.420	3.983.608	3.860.281	36.214.619	20.526.840	7.967.216	7.720.563
Escenari C (optimista)	54.321.929	5.131.710	3.983.608	8.991.991	36.214.619	10.263.420	7.967.216	17.983.983
Escenari D (pessimista)	54.321.929	12.829.275	3.983.608	1.294.426	36.214.619	25.658.550	7.967.216	2.588.853
Escenari E (pessimista)	54.321.929	25.658.550	3.983.608	-11.534.849	36.214.619	51.317.100	7.967.216	-23.069.697

^a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

^b Nombre d'assumptes susceptibles de mediació any 2007: 171.057.

^c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).

^d Si tots els assumptes fossin resolts en justícia ordinària el cost esperat seria de 72.429.238 euros per a l'any 2007.

Taula 27a. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2008, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenaris ^a	Any 2008 ^b							
	95% Justícia Ordinària – 5% Mediació				90% Justícia Ordinària – 10% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	79.785.937	1.779.921	923.837	1.495.502	75.586.677	3.559.842	1.847.674	2.991.003
Escenari B (mitjà)	79.785.937	2.373.228	923.837	902.195	75.586.677	4.746.456	1.847.674	1.804.389
Escenari C (optimista)	79.785.937	1.186.614	923.837	2.088.809	75.586.677	2.373.228	1.847.674	4.177.617
Escenari D (pessimista)	79.785.937	2.966.535	923.837	308.888	75.586.677	5.933.070	1.847.674	617.775
Escenari E (pessimista)	79.785.937	5.933.070	923.837	-2.657.647	75.586.677	11.866.140	1.847.674	-5.315.295

^a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

^b Nombre d'assumptes susceptibles de mediació any 2008: 197.769.

^c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).

^d Si tots els assumptes fossin resolts en justícia ordinària el cost esperat seria de 83.985.197 euros per a l'any 2008.

Taula 27b. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2008, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenaris ^a	Any 2008 ^b							
	85% Justícia Ordinària – 15% Mediació				80% Justícia Ordinària – 20% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	71.387.417	5.339.763	2.771.511	4.486.505	67.188.157	7.119.684	3.695.349	5.982.007
Escenari B (mitjà)	71.387.417	7.119.684	2.771.511	2.706.584	67.188.157	9.492.912	3.695.349	3.608.779
Escenari C (optimista)	71.387.417	3.559.842	2.771.511	6.266.426	67.188.157	4.746.456	3.695.349	8.355.235
Escenari D (pessimista)	71.387.417	8.899.605	2.771.511	926.663	67.188.157	11.866.140	3.695.349	1.235.551
Escenari E (pessimista)	71.387.417	17.799.210	2.771.511	-7.972.942	67.188.157	23.732.280	3.695.349	-10.630.589

^a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

^b Nombre d'assumptes susceptibles de mediació any 2008: 197.769.

^c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).

^d Si tots els assumptes fossin resolts en justícia ordinària el cost esperat seria de 83.985.197 euros per a l'any 2008.

Taula 27c. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2008, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació. Dades en euros

Escenaris ^a	Any 2008 ^b							
	75% Justícia Ordinària – 25% Mediació				50% Justícia Ordinària – 50% Mediació			
	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^c	Estalvi esperat ^d	Cost justícia ordinària	Cost mediació	Cost sense acord ^d	Estalvi esperat
Escenari A (mitjà)	62.988.898	8.899.605	4.619.186	7.477.508	41.992.598	17.799.210	9.238.372	14.955.017
Escenari B (mitjà)	62.988.898	11.866.140	4.619.186	4.510.973	41.992.598	23.732.280	9.238.372	9.021.947
Escenari C (optimista)	62.988.898	5.933.070	4.619.186	10.444.043	41.992.598	11.866.140	9.238.372	20.888.087
Escenari D (pessimista)	62.988.898	14.832.675	4.619.186	1.544.438	41.992.598	29.665.350	9.238.372	3.088.877
Escenari E (pessimista)	62.988.898	29.665.350	4.619.186	-13.288.237	41.992.598	59.330.700	9.238.372	-26.576.473

^a Escenari A mediació: 3 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades, 22% sense acord (amb tres parts enfrontades el resultat seria el mateix).

Escenari B mediació: 3 sessions, 1 mediador, 4 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari C mediació: 2 sessions, 1 mediador, 2 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari D mediació: 5 sessions, 1 mediador, 3 parts enfrontades; 22% sense acord.

Escenari E mediació: 6 sessions, 1 mediador, 5 parts enfrontades; 22% sense acord.

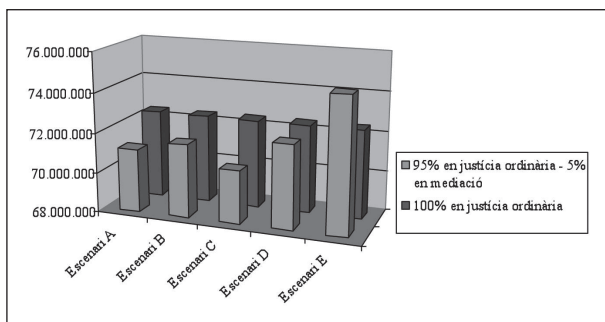
^b Nombre d'assumptes susceptibles de mediació any 2008: 197.769.

^c Resultats en justícia ordinària (distribució percentual entre sentències i interlocutòries, segons freqüències presentades en la Taula 16).

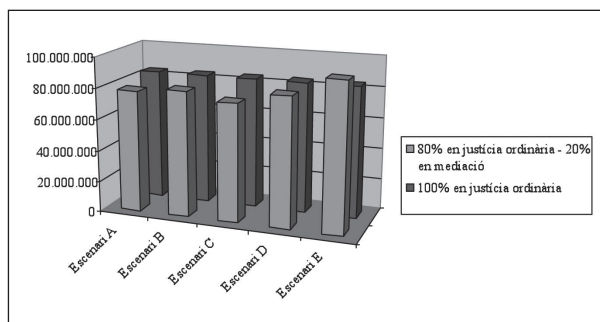
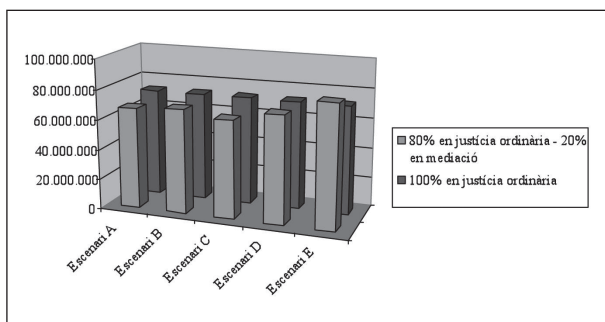
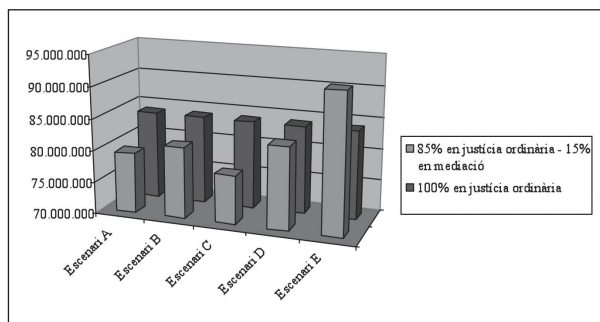
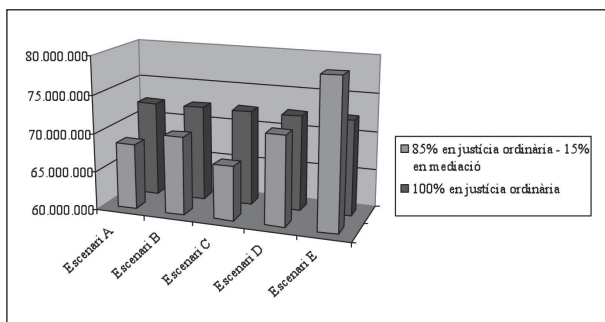
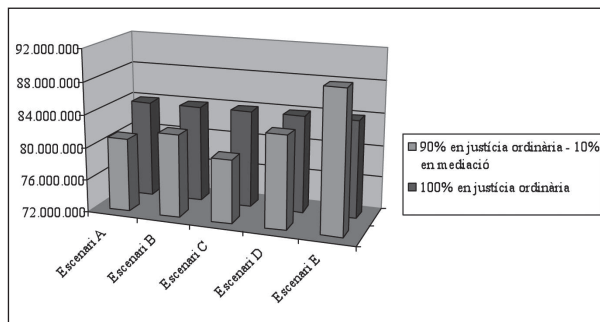
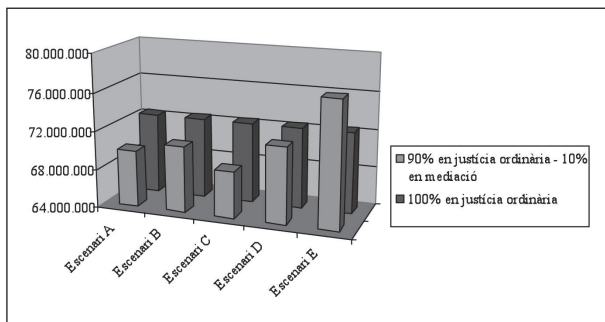
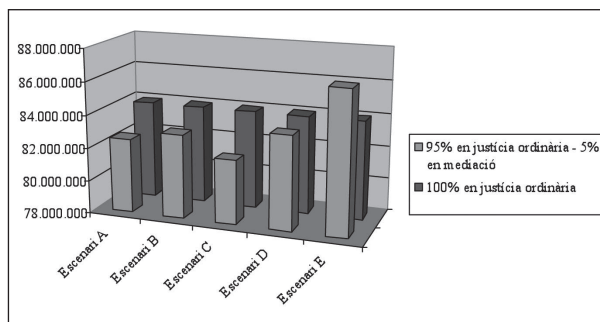
^d Si tots els assumptes fossin resultats en justícia ordinària el cost esperat seria de 83.985.197 euros per a l'any 2008.

Gràfic 1. Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2007-2008, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació

Any 2007

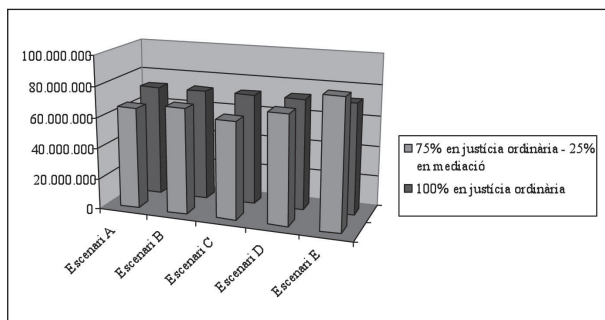

Any 2008

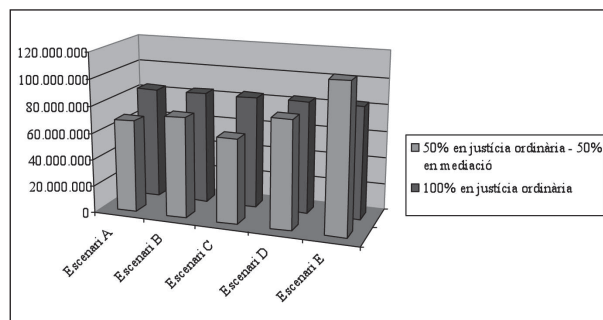
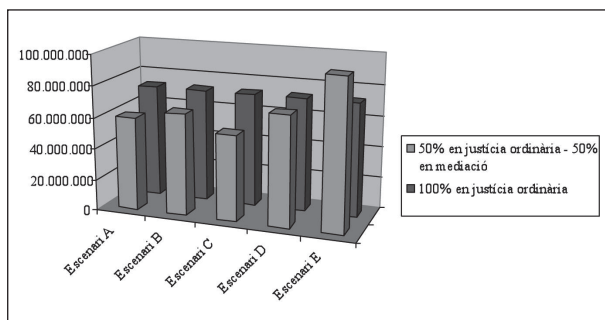
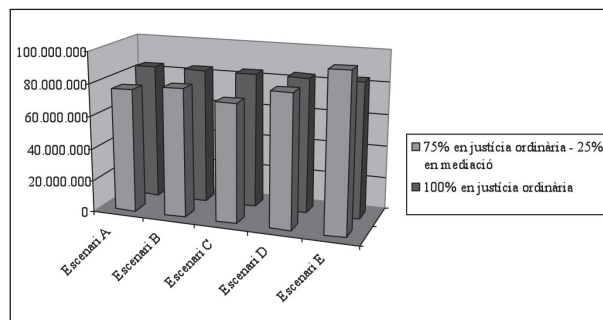

Gràfic 1 (cont.). Comparació costos assumptes Jurisdicció Civil (per procediments), Catalunya 2007-2008, segons aplicació Justícia Ordinària versus Mediació

Any 2007

Any 2008

7 Conclusions

Les conclusions més rellevants del capítol es detallen a continuació:

1. L'anàlisi del nivell superior de la piràmide de litigiositat revela una congestió del sistema judicial a Catalunya, que s'ha accentuat a l'any 2009.
2. L'augment del nombre d'òrgans judicials a l'any 2009 no ha estat suficient per a absorbir l'augment observat en la litigiositat, malgrat que ha augmentat el volum d'assumptes resolts.
3. La taxa de pendència és creixent, és a dir, l'augment en la taxa de resolució no ha estat suficient per a absorbir l'augment en la taxa de litigiositat.
4. La falta de recursos materials i humans en l'àmbit judicial que permetin millorar a curt termini les taxes de pendència, congestió i resolució fan pensar en la necessitat de desenvolupar mètodes alternatius de resolució de conflictes que ajudin a descongestionar el sistema judicial a Catalunya.
5. La litigiositat (nombre d'assumptes que ingressen cada any per cada 100 habitants) a Catalunya segueix augmentat en els darrers anys malgrat l'augment de població que s'ha experimentat.
6. Si l'1,25% dels assumptes resolts mitjançant interlocutòries no arribessin a la justícia ordinària (i es resolguessin per tècniques ADR, com la mediació), el pressupost de l'Administració de Justícia podria quedar alliberat en xifres properes als 2,5 milions d'euros anuals. Lògicament aquesta xifra haurà de ser relativitzada amb les despeses associades a la mediació per a amidar l'estalvi econòmic derivat, i que hi ha un seguit de despeses fixes d'infraestructura de l'Administració de Justícia. Per aquesta raó, i afegint que hi ha un increment del nombre d'assumptes que ingressen cada any, la quantitat alliberada podria ser inferior a l'anterior.
7. Si el 0,5% dels assumptes resolts mitjançant sentència es poguessin resoldre mitjançant tècniques ADR, el pressupost alliberat per a l'Administració de Justícia podria arribar a xifres properes al milió d'euros a l'any. Lògicament, i com hem comen-

tat anteriorment per al cas de les interlocutòries, aquesta xifra hauria de ser relativitzada amb les despeses associades a la mediació per a amidar l'estalvi econòmic derivat. La conclusió, per tant, és la mateixa que assenyalàvem anteriorment, i és que, tenint en compte la tendència creixent que s'observa en el nombre d'assumpes que ingressen cada any, la quantitat alliberada podria ser força inferior a l'anterior.

8. Els escenaris plantejats indiquen que l'estalvi esperat directe per la implementació d'un sistema de mediació és fortament dependent del percentatge de casos que opten per la mediació i del percentatge d'èxit de la mateixa.
9. En un escenari mitjà, i sense comptar amb un cost d'infraestructures suplementari, amb un percentatge del 10% dels casos de la Jurisdicció Civil portat a mediació, s'estima un estalvi entre 2 i 3 milions d'euros a l'any.
10. Aquestes mateixes estimacions amb paràmetres mitjans i supostos moderats indicarien que per cada 1% de casos portats a mediació enlloc de a la justícia ordinària, s'aconsegueix un estalvi d'aproximadament 250.000 euros a l'any.
11. En altres paraules, si s'extingués la mediació al 20% dels casos, s'estalviarien directament uns 4 milions d'euros a l'any. Estalvi que no té en compte el valor de la reducció dràstica en el temps d'espera de la resolució del conflicte i la seva implicació per als afectats.

8 Recomanacions

1. L'increment anual en el nombre d'assumpes ingressats en el sistema judicial de Catalunya des de l'any 2006 fins a l'any 2009 (últim any per al qual es disposa d'informació, i que arriba a la xifra de 18,86 assumpes per cada 100 habitants), i la no suficient capacitat resolutiva del mateix (tendència creixent en el nombre d'assumpes en tràmit al final de cada període) recomanen el desenvolupament de metodologies alternatives de resolució de conflictes (ADR, *Alternative Dispute Resolution*). A nivell empíric, els resultats obtinguts en l'estudi realitzat per a les taxes de pendència, congestió, resolució i litigiositat, indicadors habitualment utilitzats en el mesurament d'eficiència d'un sistema judicial, i l'evolució observada per als mateixos en els últims anys a Catalunya, revelen clarament l'existència d'un sistema judicial congestionat.
2. El fet que l'augment en el pressupost de l'Administració de Justícia a Catalunya entre els anys 2006 i 2009, que ha anat acompanyat d'un augment en el nombre d'òrgans judicials, no hagi estat suficient per a absorbir l'augment observat en la litigiositat al llarg del període, recomana la necessitat de desenvolupar estratègies alternatives que fomentin l'abast d'acords en aquelles situacions en les quals no resulta estrictament necessària la intervenció d'un jutge per a resoldre el conflicte. La taxa de congestió del sistema judicial a Catalunya presenta valors molt elevats per al període 2006-2009, en mitjana un 30% superiors al valor 1, que indicaria un sistema no congestionat.
3. L'augment en el nombre d'assumpes ingressats en Jurisdicció Civil entre 2006 i 2008, i sobretot, l'elevat creixement del nombre d'assumpes en tràmit al final de cada any, recomana el desenvolupament de mecanismes que ajudin a optimitzar la capacitat resolutiva d'aquest tipus de jutjats. L'aplicació de la Llei 15/2009 de 22 de juliol de Mediació en l'àmbit del Dret Privat de Catalunya pot ajudar a reduir les elevades taxes de congestió observades, que en l'any 2008 arriben a ser aproximadament un 70% superiors al valor òptim d'1 (que indicaria que el nombre d'assumpes en tràmit al final de cada període és zero, és a dir, que s'haurien resolt tots els casos de cada jutjat).
4. La recomanació sobre el desenvolupament de la mediació en l'àmbit civil queda també palès quan observem el comportament de les taxes de litigiositat. Les taxes de litigiositat per cada 100 habitants a Catalunya, en Jurisdicció Civil, han crescut notablement al llarg de l'any 2008, amb un creixement del 20,20% per al total de procediments considerats en Jurisdicció Civil, i més elevat, del 26,31% quan tenim en compte els epígrafs recollits a la Llei de Mediació. De seguir aquest comportament les taxes de congestió esperades seran superiors en els pròxims anys, el que justifica la rellevància del desenvolupament legislatiu produït amb la Llei de Mediació i la importància de la seva aplicació.
5. Respecte a l'anàlisi econòmica, la formulació de les hipòtesis a tenir en compte en el disseny d'escenaris sobre el cost esperat de la mediació, i la seva comparació amb els costos de la justícia ordinària,

s'ha de realitzar tenint en compte diferents plantejaments sobre el nombre de sessions emprades en el procés de mediació, el nombre de mediadors que intervenen, el nombre de parts enfrontades, el percentatge de mediacions amb acord (parcial, total, verbal o escrit), i el percentatge de mediacions sense acord. Amb el transcurs del temps, i una vegada es disposi d'una major experiència sobre l'aplicació de la Llei de Mediació, els escenaris haurien de ser revisats per a anar ajustant les hipòtesis adoptades.

6. En termes generals, els resultats obtinguts amb el treball realitzat indiquen que l'estalvi esperat per la implementació d'un sistema de mediació és fortament dependent del percentatge de casos que optin per la mediació i del percentatge d'èxit de la mateixa. En un escenari mitjà, i sense comptar amb un cost d'infraestructures suplementari, amb un percentatge del 10% dels casos de la Jurisdicció Civil portat a mediació, s'estima un estalvi entre 2 i 3 milions d'euros anuals. Aquestes mateixes estimacions amb paràmetres mitjans i supòsits moderats indicarien que per cada 1% de casos portats a mediació enlloc de la justícia ordinària, s'aconsegueix un estalvi d'aproximadament 250.000 euros anuals. En altres paraules, si s'estengués la mediació al 20% dels casos, s'estalviaria directament l'equivalent a un pressupost d'uns 4 milions d'euros anuals. No obstant això, aquesta estimació no té en compte els costos inicials d'implementació de la mediació amb un major protagonisme que el que té en el sistema judicial actual. Es recomana fomentar l'increment de casos mediats.
7. Finalment, es proposa incrementar els esforços en monitoritzar amb major detall el cost i l'efectivitat de la mediació en les seves diferents tipologies, per poder avaluar quant s'estalvia en justícia ordinària per cada euro invertit en el desenvolupament de la mediació per àmbits.

9 Bibliografia

- Administrative Conference of the United States (1995). *Dispute systems design working group. Evaluating ADR Programs: A handbook for Federal Agencies*. Washington, D. C.: Administrative Conference of the United States.
- Ayuso, M.(dir.), Blasco, E., Jiménez, C., Ortiz, I., Pastor, S., Robledo, J., Sastre, S., Xiol, J. A. (2010). *Justicia y Economía*. Manuales de Formación Continuada, 49. Consejo General del Poder Judicial, Madrid.
- Ayuso, M., Guillén, M. (2009). *La resolución de conflictos. Sus costes económicos*. Consejo General del Poder Judicial i Findación CEDDET, Madrid.
- Brett, J. M., Barsness, Z. I., Goldberg, S. B. (1996). "The effectiveness of mediation: an independent analysis of cases handled by four major service providers". *Negotiation Journal*, vol. 12, no. 3, pp. 259-269.
- Clermont, K.M. (2008). *Litigation realities redux. Legal Studies Research Papers*, Ithaca, NY: Cornell Law School.
- CGPJ (2008). *La justicia dato a dato, Año 2007*. Consejo General del Poder Judicial, Madrid.
- CGPJ (2009). *La justicia dato a dato, Año 2008*. Consejo General del Poder Judicial, Madrid.
- CGPJ (2009). *Resúmenes de la actividad judicial por territorio, Años 2006, 2007, 2008*. Consejo General del Poder Judicial, Madrid.
- <http://www.poderjudicial.es/eversuite/GetRecords?Template=cgpcgpcgpc/principal.htm>
- Costantino, C., Sickles-Merchant, C. (1996). *Designing conflict management systems: a guide to creating productive and healthy organizations*. Jossey-Bass.
- DJGC (2005). *Llibre verd de l'Administració de Justícia. Documents de Treball*, Barcelona: Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya.
- Federal Deposit Insurance Corporation (1999). *Checklist for evaluation of federal agency ADR Programs: short and long Term*. Attorney General's ADR Working Group, Workplace Session Notes, 5/18/99.
- Federal Deposit Insurance Corporation (1997). *ADR program evaluation project*. Annual Report.
- Galanter, M. (1983). "Reading the landscape of disputes: what we know and don't know (and think we know) about our allegedly contentious and litigious society". 31 *UCLA Law Review*, no. 4, pp.1-60.
- Galanter, M. (1989). "Compared to what? Assessing the quality of dispute processing". *Denver University Law Review*, vol. 66, no. 3, pp. 11-14.
- Generalitat de Catalunya (2005). *Pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2006*. Secció Justícia,

- Servei: DG Relacions amb l'Administració de Justícia (JU05).
- Generalitat de Catalunya (2006). *Pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2007*. Secció Justícia, Servei: S. Relacions amb l'Administració de Justícia (JU05).
- Generalitat de Catalunya (2007). *Pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2008*. Secció Justícia, Servei: S. Relacions amb l'Administració de Justícia (JU05).
- Griffiths, J. (1983). "The general theory of litigation, a first step". *Zeitschrift für Rechtssoziologie*, no. 5, pp.145-201.
- Hedeen, T. (2004). "The evolution and evaluation of community mediation: limited research suggests unlimited progress". *Conflict Resolution Quarterly*, vol. 22, no.1-2, pp.101-133.
- Honeyman, C. (1990). "On evaluating mediators". *Negotiation Journal*, pp. 23-36.
- Honeyman, C. (1995). *Financing dispute resolution*. Madison, WI: Wisconsin Employment Relations Commission.
- ICAB (2009). *Informe 2008 sobre la Justícia*. Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona, Barcelona.
- McEwen, C. A. (1991). "Evaluating ADR programs", a F. Sander (Ed.), *Emerging ADR issues in State and Federal Courts*, Washington, D.C.
- Miller, R. Sarat, A. (1980). "Grievances, claims and disputes: assessing the adversary culture". *Law and Society Review*, no.15, pp. 525-565.
- Pastor, S., Vargas, C. (2002). "El coste de la justicia: datos y un poco de anàlisis", a Pastor, S. i Moreno, V. (Eds.), *El coste de la justicia*, Madrid: Consejo General del Poder Judicial.
- Pastor, S. (2003). *Dilación, eficiencia y costes*. Foro sobre la Reforma y Gestión de la Justicia, Fundación BBVA, Documento de trabajo nº 5, Bilbao.
- Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Beverly Hills, CA.: Sage.
- Posovac, E. J., Raymond B. C. (1997). *Program evaluation: methods and case studies*, 5th Edition, Prentice Hall Humanities/Social Sciences.
- Rossi, P., Freeman, H. (1993). *Evaluation: a systematic approach*. Beverly Hills, CA.: Sage.
- Scher, E. (1996). "Evaluations: what for, by whom, who pays?". *Consensus*, october, vol. 5, pp. 7-8.
- Susskind, L. E. (1986). "Evaluating dispute resolution experiments". *Negotiation Journal*, pp. 135-139.
- Trubek, D.M., Sarat, A., Felstiner, W.L.F., Kritzer, H.M., Grossman, J.B. (1983). "The costs of ordinary litigation", 31 *UCLA Law Review*, pp. 72-127.
- Tyler, T. (1989). "The quality of dispute resolution procedures and outcomes". *Denver University Law Review*, vol. 66, pp. 419-436.
- Wholey, J.S., Harry P.H., Newcomer, K.E. (1994). *Handbook of practical program evaluation*. Jossey-Bass.
- Worthen, B.R., Sanders, J.R., Fitzpatrick, J. (1997). *Program evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. Addison, Wesley: Longman.
- Wouters, Y., Van Loon, F. (1992). "Civil litigation in Belgium: the reconstruction of the pyramid of legal disputes – a preliminary report–". *Droit et Société*, no. 20/21, pp. 221-232.

Notes

- 1 En Pastor (2003) s'estableix com hipòtesi que l'activitat que condueix a la sentència, com producte final, representa la meitat del producte total d'un òrgan judicial –l'altra part serien interlocutòries finals i altres productes–.
- 2 Aquells casos per als quals no es disposa d'informació no han estat considerats en l'estudi, encara que això no impliqui necessàriament que el nombre d'assumptes hagi estat zero.
- 3 Segons informació facilitada des de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya les quantitats assignades a mediació en els pressupostos inicials van ser de 148.000 euros per a col·legis i 5.000 euros per a entitats locals, en l'any 2007; 151.000 euros per a col·legis i 5.000 euros per a entitats locals en l'any 2008, i 151.000 euros per a col·legis i 5.000 euros per a entitats locals, en l'any 2009. D'aquestes quantitats, en l'any 2007, els col·legis

van gastar 48.180 euros en actuacions mediadores i 76.200 euros en funcionament del SOM, i les entitats locals van gastar 4.000 euros. En l'any 2008 els col·legis van gastar 59.942 euros en actuacions mediadores i 87.800 euros en funcionament del SOM, i les entitats locals van gastar 5.336 euros. Finalment, en l'any 2009, els col·legis van gastar 95.478 euros en actuacions mediadores i 96.600 euros en funcionament del SOM, i les entitats locals 5.554 euros.

- 4 La quantificació s'ha realitzat tenint en compte les tarifes utilitzades pel Centre de Mediació Familiar de Catalunya. És necessari assenyalar que algunes d'aquestes xifres estan sent negociades en el moment d'elaboració del present treball pel que han de ser interpretades com tarifes o preus esperats.